

SEANCES DU JEUDI 31 MARS 1994 VERGADERINGEN VAN DONDERDAG 31 MAART 1994

MATIN

SOMMAIRE:

ORDRE DES TRAVAUX:

Orateur: M. Santkin, ministre de l'Intégration sociale, de la Santé publique et de l'Environnement, p. 1801.

PROJET ET PROPOSITION DE LOI (Discussion):

Projet de loi relative à la publicité de l'administration.

Proposition de loi relative à la publicité des documents administratifs.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Pinoie, rapporteur, Flagothier, De Loor, Van Aperen, M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique, p. 1801.

Discussion et vote d'articles:

A l'article 1er: *Orateur*: M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique, p. 1804.

Proposition de loi relative au vote des Belges domiciliés à l'étranger.

Discussion générale. — *Orateur*: M. Van Aperen, rapporteur, p. 1809.

INTERPELLATIONS:

Interpellation de M. Deworme au ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique sur « le télétravail dans la fonction publique ».

Orateurs: M. Deworme, M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique, p. 1810.

Interpellation de M. Maertens au Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques et au ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique sur « l'intervention de la police communale de Gand le 11 mars 1994 contre des manifestants non violents ».

Orateurs: MM. Maertens, Raes, M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique, p. 1814.

OCHTEND

INHOUDSOPGAVE:

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Spreker: de heer Santkin, minister van Maatschappelijke Integratie, Volksgezondheid en Leefmilieu, blz. 1801.

ONTWERP EN VOORSTEL VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet betreffende de openbaarheid van bestuur.

Voorstel van wet betreffende de openbaarheid van de administratieve stukken.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Pinoie, rapporteur, Flagothier, De Loor, Van Aperen, de heer Tobbacq, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken, blz. 1801.

Beraadslaging en stemming over artikelen:

Bij artikel 1: *Spreker*: de heer Tobbacq, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken, blz. 1804.

Voorstel van wet betreffende het stemmen van Belgen die in het buitenland wonen.

Algemene beraadslaging. — *Spreker*: de heer Van Aperen, rapporteur, blz. 1809.

INTERPELLATIES:

Interpellatie van de heer Deworme tot de minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken over « het telewerken in overheidsdiensten ».

Sprekers: de heer Deworme, de heer Tobbacq, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken, blz. 1810.

Interpellatie van de heer Maertens tot de Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken en tot de minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken over « het optreden van de Gentse stadspolitie op 11 maart 1994 tegen geweldloze demonstranten ».

Sprekers: de heren Maertens, Raes, de heer Tobbacq, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken, blz. 1814.

Interpellation de M. Cuyvers au ministre des Petites et Moyennes Entreprises et de l'Agriculture sur « les nouvelles possibilités offertes à l'élevage des porcs par la litière biologique ».

Orateurs : M. Cuyvers, M. Bourgeois, ministre des Petites et Moyennes Entreprises et de l'Agriculture, p. 1816.

APRES-MIDI

SOMMAIRE:

EXCUSES:

Page 1819.

COMMUNICATIONS:

Page 1819.

1. Cour d'arbitrage.
2. Cour des comptes.
3. Parlement européen.

PROPOSITIONS (Prise en considération):

Pages 1820 et 1851.

M. Cooreman. — Proposition de loi modifiant le Code des impôts sur les revenus 1992, en ce qui concerne les définitions des revenus mobiliers.

M. De Croo et consorts. — Proposition de loi modifiant la loi du 3 avril 1953 d'organisation judiciaire en ce qui concerne le cadre du personnel du parquet du procureur du Roi d'Audenarde.

MM. Verreycken et Buelens. — Proposition de loi insérant un article 383bis dans le Code pénal et un article 82bis dans la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, en vue de réprimer la production, la diffusion et la possession de représentations pornographiques impliquant des enfants.

MM. Verreycken et Bosman. — Proposition de loi modifiant l'arrêté royal n° 78 du 10 novembre 1967 relatif à l'art de guérir, à l'exercice des professions qui s'y rattachent et aux commissions médicales et l'arrêté ministériel du 30 avril 1993 relatif à l'agrément comme médecin généraliste en ce qui concerne l'application de la législation en matière d'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité, ainsi que le port du titre de médecin généraliste.

Mme Dardenne. — Proposition de loi modifiant la loi du 3 janvier 1933 relative à la fabrication, au commerce et au port des armes et au commerce des munitions.

M. Lallemand et Mme Dardenne et consorts. — Proposition de loi relative aux mines antipersonnel et pièges ou dispositifs de même nature.

M. De Meyer et consorts. — Proposition de loi modifiant l'article 58 de la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932.

Mme Herzet et consorts. — Proposition de loi visant à neutraliser les effets du vote en case de tête aux élections législatives et provinciales.

Interpellatie van de heer Cuyvers tot de minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw over « de nieuwe mogelijkheden in de varkensteelt door middel van het biostrobed ».

Spreekers : de heer Cuyvers, de heer Bourgeois, minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw, blz. 1816.

NAMIDDAG

INHOUDSOPGAVE:

VERONTSCHULDIGD:

Bladzijde 1819.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 1819.

1. Arbitragehof.
2. Rekenhof.
3. Europees Parlement.

VOORSTELLEN (Inoverwegingneming):

Bladzijden 1820 en 1851.

De heer Cooreman. — Voorstel van wet tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, wat de bepaling van de roerende inkomsten betreft.

De heer De Croo c.s. — Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting, wat de personeelsformatie van het parket van de procureur des Konings te Oudenaarde betreft.

De heren Verreycken en Buelens. — Voorstel van wet houdende invoeging van een artikel 383bis in het Strafwetboek en van een artikel 82bis in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, strekkende tot het bestraffen van aanmaak, verspreiding en bezit van kinderpornografische voorstellingen.

De heren Verreycken en Bosman. — Voorstel van wet tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de geneeskunst, de uitoefening van de daaraan verbonden beroepen en de geneeskundige commissies en van het ministerieel besluit van 30 april 1993 betreffende de erkenning als huisarts wat de toepassing van de wetgeving inzake de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, alsmede het voeren van de titel van huisarts betreft.

Mevrouw Dardenne. — Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie.

De heer Lallemand en mevrouw Dardenne c.s. — Voorstel van wet betreffende anti-persoonmijnen, valstrikmijnen en soortgelijke mechanismen.

De heer De Meyer c.s. — Voorstel van wet tot wijziging van artikel 58 van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932.

Mevrouw Herzet c.s. — Voorstel van wet tot neutralisering van de gevolgen van de stem bovenaan op een lijst bij de parlements- en de provincieraadsverkiezingen.

M. De Loor et consorts. — Proposition de loi relative à la démocratisation des provinces.

M. Loones et consorts. — Proposition de loi modifiant l'article 58 de la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932.

M. Lallemand et consorts. — Proposition de résolution relative à l'interdiction et à l'éradication des mines anti-personnel, pièges explosifs et dispositifs de même nature.

QUESTIONS ORALES:

Question orale de M. Goovaerts au ministre des Finances sur «l'aspect du remboursement des frais médicaux par la voie fiscale, qui touche à la vie privée».

Question orale de M. Goovaerts au ministre des Finances sur «la déclaration des banques de données informatisées des administrations des Impôts, à la Commission de la protection de la vie privée».

Orateurs: M. Goovaerts, M. Maystadt, ministre des Finances, p. 1820.

Question orale de M. Verreycken au ministre du Commerce extérieur, et ministre des Affaires européennes sur «la suppression de l'Office belge du commerce extérieur».

Orateurs: M. Verreycken, M. Urbain, ministre du Commerce extérieur, et ministre des Affaires européennes, p. 1820.

Question orale de Mme Herzet au Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques sur «la présence de bandes dessinées pornographiques, à des endroits accessibles à des enfants dans des magasins».

Orateurs: Mme Herzet, M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques, p. 1821.

Question orale de M. Péciaux au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques sur «la vente par la SNCB de billets portant la mention 'visite du Pape à l'occasion de la béatification du Père Damien'».

Orateurs: M. Péciaux, M. Di Rupo, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques, p. 1823.

Question orale de M. Cuyvers au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques sur «la constatation selon laquelle la Sabena enfreint son propre embargo sur les transports d'oiseaux».

Orateurs: M. Cuyvers, M. Di Rupo, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques, p. 1823.

Question orale de M. De Roo au ministre des Finances et au ministre des Affaires sociales sur «les chèques-repas délivrés par la Communauté flamande».

Orateurs: M. De Roo, Mme De Galan, ministre des Affaires sociales, p. 1824.

Question orale de M. Weyts au ministre des Affaires sociales sur «les informations de presse alarmistes relatives à la mutualité socialiste au Limbourg».

Orateurs: M. Weyts, Mme De Galan, ministre des Affaires sociales, p. 1824.

Question orale de Mme Herzet au ministre des Petites et Moyennes Entreprises et de l'Agriculture sur «le fonctionnement de la Commission de dépenses de cotisations».

Orateurs: Mme Herzet, M. Bourgeois, ministre des Petites et Moyennes Entreprises et de l'Agriculture, p. 1825.

De heer De Loor c.s. — Voorstel van wet om de provincies te democratiseren.

De heer Loones c.s. — Voorstel van wet tot wijziging van artikel 58 van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932.

De heer Lallemand c.s. — Voorstel van resolutie betreffende het verbod op en de opruiming van anti-personenmijnen, valstrikmijnen en soortgelijke mechanismen.

MONDELINGE VRAGEN:

Mondelinge vraag van de heer Goovaerts aan de minister van Financiën over «het privacy-aspect van de terugbetaling van medische kosten langs fiscale weg».

Mondelinge vraag van de heer Goovaerts aan de minister van Financiën over «de aangifte van de informaticabestanden van de administraties der Belastingen bij de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer».

Sprekers: de heer Goovaerts, de heer Maystadt, minister van Financiën, blz. 1820.

Mondelinge vraag van de heer Verreycken aan de minister van Buitenlandse Handel, en minister van Europese Zaken over «de afschaffing van de Belgische Dienst voor de buitenlandse handel».

Sprekers: de heer Verreycken, de heer Urbain, minister van Buitenlandse Handel, en minister van Europese Zaken, blz. 1820.

Mondelinge vraag van mevrouw Herzet aan de Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken over «pornografische stripverhalen die in winkels worden uitgesteld op voor kinderen bereikbare plaatsen».

Sprekers: mevrouw Herzet, de heer Wathelet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken, blz. 1821.

Mondelinge vraag van de heer Péciaux aan de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven over «de verkoop door de NMBS van spoorbiljetten met de vermelding 'bezoek van de Paus naar aanleiding van de zaligverklaring van Pater Damiaan'».

Sprekers: de heer Péciaux, de heer Di Rupo, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven, blz. 1823.

Mondelinge vraag van de heer Cuyvers aan de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven over «het feit dat Sabena haar embargo op vogeltransporten overtreedt».

Sprekers: de heer Cuyvers, de heer Di Rupo, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven, blz. 1823.

Mondelinge vraag van de heer De Roo aan de minister van Financiën en aan de minister van Sociale Zaken over «de maaltijdchèques uitgereikt door de Vlaamse Gemeenschap».

Sprekers: de heer De Roo, mevrouw De Galan, minister van Sociale Zaken, blz. 1824.

Mondelinge vraag van de heer Weyts aan de minister van Sociale Zaken over «de alarmerende persberichten over het socialistisch ziekenfonds in Limburg».

Sprekers: de heer Weyts, mevrouw De Galan, minister van Sociale Zaken, blz. 1824.

Mondelinge vraag van mevrouw Herzet aan de minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw over «de werkwijze van de Commissie voor vrijstelling van bijdragen».

Sprekers: mevrouw Herzet, de heer Bourgeois, minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw, blz. 1825.

Question orale de M. Pataer au ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique sur «l'engagement partisan du Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides».

Orateurs: M. Pataer, M. Tobback, ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique, p. 1826.

Question orale de M. Loones au ministre de la Défense nationale sur «les problèmes linguistiques à la base des forces aériennes de Koksijde».

Orateurs: M. Loones, M. Delcroix, ministre de la Défense nationale, p. 1827.

PROJETS DE LOI (Votes réservés):

Projet de loi relative à la mise en œuvre des forces armées, à la mise en condition, ainsi qu'aux périodes et positions dans lesquelles le militaire peut se trouver, p. 1827.

Projet de loi relative aux statuts du personnel militaire, p. 1830.

Projet de loi portant statut des militaires court terme, p. 1832.

Projet de loi relative aux droits pécuniaires des militaires, p. 1836.

Projet de loi relative à l'utilisation de militaires en dehors des forces armées, p. 1837.

Projet de loi modifiant la loi du 14 janvier 1975 portant le règlement de discipline des forces armées et la loi du 11 juillet 1978 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats du personnel militaire des forces terrestres, aérienne et navale et du service médical, p. 1838.

Projet de loi relative à la publicité de l'administration, p. 1839.

PROJETS DE LOI ET PROPOSITIONS DE LOI (Votes):

Projet de loi relative à la mise en œuvre des forces armées, à la mise en condition, ainsi qu'aux périodes et positions dans lesquelles le militaire peut se trouver, p. 1841.

Explications de votes: *Orateurs*: MM. de Donnée, Vermeiren, Bougard, Van Hooland, p. 1841.

Projet de loi relative aux statuts du personnel militaire, p. 1843.

Projet de loi portant statut des militaires court terme, p. 1843.

Projet de loi relative aux droits pécuniaires des militaires, p. 1844.

Projet de loi relative à l'utilisation de militaires en dehors des forces armées, p. 1844.

Projet de loi modifiant la loi du 14 janvier 1975 portant le règlement de discipline des forces armées et la loi du 11 juillet 1978 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats du personnel militaire des forces terrestres, aérienne et navale et du service médical, p. 1845.

Proposition de loi abrogeant l'article 4 de la loi du 6 août 1993 portant des dispositions sociales et diverses, p. 1845.

Orateurs: MM. Hatry (demande de renvoi en commission), De Roo, Mme Maximus, MM. Erdman, De Croo, Stroobant, p. 1845.

Mondelinge vraag van de heer Pataer aan de minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken over «het partijpoliteik engagement van de Commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen».

Sprekers: de heer Pataer, de heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken, blz. 1826.

Mondelinge vraag van de heer Loones aan de minister van Landsverdediging over «de taaltoestanden bij de luchtmachtbasis te Koksijde».

Sprekers: de heer Loones, de heer Delcroix, minister van Landsverdediging, blz. 1827.

ONTWERPEN VAN WET (Aangehouden stemmingen):

Ontwerp van wet betreffende de aanwending van de krijgsmacht, de paraatstelling, alsook betreffende de periodes en de standen waarin de militair zich kan bevinden, blz. 1827.

Ontwerp van wet inzake de rechtstoestanden van het militair personeel, blz. 1830.

Ontwerp van wet houdende statuut van de militairen korte termijn, blz. 1832.

Ontwerp van wet betreffende de geldelijke rechten van de militairen, blz. 1836.

Ontwerp van wet betreffende de beziging van militairen buiten de krijgsmacht, blz. 1837.

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement van de krijgsmacht en van de wet van 11 juli 1978 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het militair personeel van de land-, de lucht- en de zeemacht en van de medische dienst, blz. 1838.

Ontwerp van wet betreffende de openbaarheid van bestuur, blz. 1839.

ONTWERPEN VAN WET EN VOORSTELLEN VAN WET (Stemmingen):

Ontwerp van wet betreffende de aanwending van de krijgsmacht, de paraatstelling, alsook betreffende de periodes en de standen waarin de militair zich kan bevinden, blz. 1841.

Stemverklaringen: *Sprekers*: de heren de Donnée, Vermeiren, Bougard, Van Hooland, blz. 1841.

Ontwerp van wet inzake de rechtstoestanden van het militair personeel, blz. 1843.

Ontwerp van wet houdende statuut van de militairen korte termijn, blz. 1843.

Ontwerp van wet betreffende de geldelijke rechten van de militairen, blz. 1844.

Ontwerp van wet betreffende de beziging van militairen buiten de krijgsmacht, blz. 1844.

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement van de krijgsmacht en van de wet van 11 juli 1978 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het militair personeel van de land-, de lucht- en de zeemacht en van de medische dienst, blz. 1845.

Voorstel van wet tot opheffing van artikel 4 van de wet van 6 augustus 1993 houdende sociale en diverse bepalingen, blz. 1845.

Sprekers: de heren Hatry (verzoek om terugverwijzing naar de commissie), De Roo, mevrouw Maximus, de heren Erdman, De Croo, Stroobant, blz. 1845.

Projet de loi relative à la publicité de l'administration, p. 1846.

Explications de votes: *Orateurs*: MM. Vandenhoute, Daras, p. 1846.

Proposition de loi relative au vote des Belges domiciliés à l'étranger, p. 1847.

Explication de vote: *Orateur*: M. de Donnée, p. 1847.

Projets de loi accordant la naturalisation, p. 1848.

ORDRE DES TRAVAUX:

Orateurs: M. le Président, MM. De Croo, Cooreman, p. 1848.

INTERPELLATION (Discussion):

Interpellation de M. Van Belle au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques sur « les problèmes du tour de rôle et de la tarification minimale dans la navigation intérieure ».

Orateurs: M. Van Belle, M. Di Rupo, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques, p. 1849.

PROJET DE LOI (Dépôt):

Page 1851.

Projet de loi portant dissolution du Fonds national de garantie pour la réparation des dégâts houillers.

PROPOSITION DE LOI (Dépôt):

Page 1851.

M. Verreycken. — Proposition de loi modifiant l'arrêté royal du 22 avril 1977 relatif aux marchés publics de travaux, de fournitures et de services.

INTERPELLATIONS (Demandes):

Page 1851.

M. Verreycken au ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique sur « la récupération de subventions versées à l'ASBL 'CESCO' ».

Mme Mayence-Goossens au ministre du Commerce extérieur, et ministre des Affaires européennes sur « les difficultés que rencontre le commerce extérieur belge auprès de ses clients de l'Union européenne et le rôle du Ducroire dans l'évolution du commerce extérieur vers les pays plus lointains ».

Ontwerp van wet betreffende de openbaarheid van bestuur, blz. 1846.

Stemverklaringen: *Sprekers*: de heren Vandenhoute, Daras, blz. 1846.

Voorstel van wet betreffende het stemmen van Belgen die in het buitenland wonen, blz. 1847.

Stemverklaring: *Spreker*: de heer de Donnée, blz. 1847.

Ontwerpen van wet tot verlening van de naturalisatie, blz. 1848.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Sprekers: de Voorzitter, de heren De Croo, Cooreman, blz. 1848.

INTERPELLATIE (Bespreking):

Interpellatie van de heer Van Belle tot de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven over « de problematiek van de toerbeurt en de bodemtariëring in de binnenvaart ».

Sprekers: de heer Van Belle, de heer Di Rupo, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven, blz. 1849.

ONTWERP VAN WET (Indiening):

Bladzijde 1851.

Ontwerp van wet houdende de ontbinding van het Nationaal Waarborgfonds inzake kolenmijnschade.

VOORSTEL VAN WET (Indiening):

Bladzijde 1851.

De heer Verreycken. — Voorstel van wet tot wijziging van het koninklijk besluit van 22 april 1977 betreffende de overheidsopdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten.

INTERPELLATIES (Verzoeken):

Bladzijde 1851.

De heer Verreycken tot de minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken over « de terugvordering van subsidies aan de VZW 'CESCO' ».

Mevrouw Mayence-Goossens tot de minister van Buitenlandse Handel, en minister van Europese Zaken over « de moeilijkheden die Belgische handelaars ondervinden in hun betrekkingen met klanten uit andere landen van de Europese Unie en de rol die de Delcreditedienst kan spelen bij het ontwikkelen van handelsbetrekkingen met landen buiten de Europese Unie ».

SEANCE DU MATIN — OCHTENDVERGADERING

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 15 m.
De vergadering wordt geopend om 10 h 15 m.

ORDRE DES TRAVAUX

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

M. le Président. — La parole est à M. Santkin, ministre, au sujet de l'ordre du jour.

M. Santkin, ministre de l'Intégration sociale, de la Santé publique et de l'Environnement. — Monsieur le Président, au nom du Gouvernement, je demande le report du projet de loi relatif aux handicapés afin de permettre à l'administration de chiffrer précisément l'impact budgétaire des mesures envisagées.

M. le Président. — Le Sénat est-il d'accord sur cette proposition?

Is de Senaat het eens met dat voorstel? (*Instemming.*)

Il en est donc ainsi décidé.

Dan is hiertoe besloten.

ONTWERP VAN WET BETREFFENDE DE OPENBAARHEID VAN BESTUUR VOORSTEL VAN WET BETREFFENDE DE OPENBAARHEID VAN DE ADMINISTRatieve STUKKEN

Algemene beraadslaging en stemming over artikelen

PROJET DE LOI RELATIVE A LA PUBLICITE DE L'ADMINISTRATION PROPOSITION DE LOI RELATIVE A LA PUBLICITE DES DOCUMENTS ADMINISTRATIFS

Discussion générale et vote d'articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet betreffende de openbaarheid van bestuur en van het voorstel van wet betreffende de openbaarheid van de administratieve stukken.

Nous abordons l'examen du projet de loi relative à la publicité de l'administration et de la proposition de loi relative à la publicité des documents administratifs.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Pinoie (SP), rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden onderzocht op 15 maart jongstleden dit ontwerp dat ons werd overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

In zijn inleidende uiteenzetting verklaarde de minister van Binnenlandse Zaken dat het ontwerp ertoe strekt het nieuwe artikel 32 van de Grondwet in een wet om te zetten. Dit artikel vestigt het principe van de openbaarheid van bestuursdocumenten en treedt in werking op 1 januari 1995. Vanaf die datum zal iedereen dus inzage kunnen eisen van om het even welk bestuursdocument. Het is dus nodig de uitvoering van dit artikel te regelen vóór 1 januari 1995.

De minister wees erop dat dit ontwerp de materie voor de federale overheid regelt en dat de andere overheden, de Gemeenschappen en de Gewesten, zelf regels zullen moeten uitvaardigen of bestaande decreten zullen moeten aanpassen. Voor de openbaarheid van bestuur voor de provincies en de gemeenten acht de Regering het aangewezen eerst de Gewesten te raadplegen, rekening houdend met de federale loyaliteit en het Sint-Michielsakkoord.

Aangezien de openbaarheid van bestuur een lange parlementaire voorgeschiedenis heeft en dit ontwerp in de Kamer grondig werd geamendeerd, was het nodig het einde van de werkzaamheden af te wachten om de deelgebieden met kennis van zaken te kunnen raadplegen.

Bij de algemene bespreking loofden de commissieleden de houding van de minister omdat hij ermee akkoord ging dat het ontwerp grondig werd geamendeerd in de Kamer. Zij beaamden dat dit ontwerp een grote vooruitgang betekende, wat schril contrasteert met de sterke weerstand die vroeger tegen de actieve openbaarheid van bestuur bestond. De intentie van dit ontwerp, namelijk een grotere transparantie van bestuur, werd dan ook toegejuicht.

In verband met artikel 2 vroeg een commissielid wat in de toekomst de rol van INBEL zal zijn. Dit lid stelde ook voor het ministerie van Landsverdediging, de rijkswacht en de staatsveiligheid, die toch een delicate opdracht hebben, zonder meer uit te sluiten van de toepassing van de regels van openbaarheid van bestuur.

In zijn antwoord bevestigde de minister dat dit ontwerp een grote plaats inruimt voor de actieve openbaarheid. De administratie zal daarvoor een beroep kunnen doen op een dienst, door de Koning bepaald en georganiseerd. Als INBEL hiervoor moet

instaan, dan zal het wel nodig zijn de werking van deze dienst te verbeteren, want een dienst opgericht krachtens de Grondwet en de wet met gevolgen op politiek en juridisch vlak, is toch wat anders dan een dienst voor public relations. De minister beklemtoonde dat het ontwerp eveneens bepaalt dat elk departement, en dus elke minister, zelf initiatieven kan en moet nemen met het oog op de openbaarheid van bestuur en daarvoor dan ook de verantwoordelijkheid draagt.

Om bepaalde departementen van deze regeling uit te sluiten stelde de minister dat artikel 32 van de Grondwet de openbaarheid als regel vooropstelt, zodat de uitzonderingen beperkend en degelijk gemotiveerd moeten zijn.

Een ander commissielid was van mening dat de actieve openbaarheid van bestuur in het ontwerp wel enigszins wordt geregeld, maar dat de tekst hierover zeker nog voor verbetering vatbaar is. Hij legde de nadruk op de noodzaak van coherentie tussen de verschillende bestuurlijke niveau's en vroeg zich af op welke manier die kan worden gerealiseerd. De minister antwoordde dat die coherentie stap voor stap zal worden verzekerd, naarmate de andere overheden nieuwe regels uitvaardigen in toepassing van artikel 32 van de Grondwet of de bestaande regels daaraan aanpassen.

Enkele leden toonden zich bezorgd omdat het toepassingsgebied van het ontwerp niet altijd even duidelijk is omlind. Vallen bijvoorbeeld de autonome overheidsbedrijven en hun filialen hieronder?

Een lid stelde voor dit toepassingsgebied uit te breiden tot de private persoon, de rechtspersoon of de feitelijke vereniging, door de federale overheid met het uitoefenen van een federale openbare dienstverlening belast, waardoor ook vakorganisaties en mutualiteiten hieronder zouden vallen. De minister was van oordeel dat ter zake geen twijfel kan bestaan over de autonome overheidsbedrijven die vallen onder het toepassingsgebied van de wet betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven. Wat hun filialen betreft, zal echter veel afhangen van het juridisch statuut. Over andere gevallen, onder meer het Gemeentekrediet en de ASLK, bestaat volgens de minister nog heel wat twijfel. Hij achtte het onmogelijk om deze casuïstiek in de wet te regelen en vond dat veel zal moeten worden overgelaten aan de wijsheid van de rechtbanken.

Het voorstel om het toepassingsgebied van het ontwerp uit te breiden tot organismen die werden belast met opdrachten van openbaar nut, werd afgewezen. Hiermee zijn eveneens bedoeld de kinderbijslagkassen, de automobielininspecties, de autorijscholen enzovoort.

Verschillende leden dienden opnieuw amendementen in die in de Kamer waren verworpen. Deze amendementen vragen meestal meer duidelijkheid of bouwen voort op opmerkingen die tijdens de algemene bespreking werden gemaakt. Al deze amendementen werden ofwel ingetrokken ofwel verworpen.

Het geheel van het ontwerp werd goedgekeurd met 11 stemmen, bij 1 onthouding. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Flagothier.

M. Flagothier (PSC). — Monsieur le Président, à la fin du mois de mai dernier, nous insérions un article 24ter dans la Constitution, devenu l'article 32, relatif, notamment, à la publicité des actes de l'administration.

Ce principe de publicité, qui est depuis longtemps garant de démocratie, s'imposait déjà à la fonction de juger et à celle de légiférer. Il importait, dès lors, que la fonction exécutive, elle aussi, gagne, par ce biais, en transparence.

Ce faisant, nous emboîtons le pas à d'autres nations démocratiques, et non des moindres: je pense spécialement à la Suède et aux États-Unis, où le principe est acquis depuis 1946 et n'a cessé de s'affiner depuis lors. En Europe, je pourrais citer aussi les Pays-Bas, le Luxembourg et l'Italie.

Le but poursuivi par ces législations participe lui aussi du rapprochement de l'Etat et du citoyen. Car même ceux qui, parmi ces derniers, s'intéressent le moins à la gestion de la chose publique sont inévitablement plusieurs fois par jour en contact avec

l'administration. Qu'ils sortent de chez eux et ils croiseront leur facteur, prendront le train, interrogeront un agent de police. Bref, en un minimum de temps, ils bénéficieront des services administratifs ou en subiront les injonctions. Il va de soi qu'une telle permanence du service public au sens large dans la vie quotidienne soit s'accompagner d'une certaine transparence que la publicité des actes de l'administration renforce.

Cependant, l'exercice du pouvoir exécutif doit pouvoir s'entourer d'une certaine discrétion. Le principe de la publicité ne peut être absolu, et c'est une des raisons pour lesquelles le projet de loi donnant application au prescrit constitutionnel a connu une longue genèse.

Mais il ne faudrait pas que le nombre d'exceptions finisse par priver de sens l'article 32 nouveau de la Constitution. Celui-ci érige en principe la publicité de l'administration tout en tolérant certaines exceptions légales.

Ces exceptions doivent donc s'envisager restrictivement et ne concernent que les dossiers qui doivent absolument rester confidentiels ou secrets. Je pense à certains aspects du fonctionnement de l'armée, de la gendarmerie et, bien entendu, de la sûreté de l'Etat.

J'appelle en conséquence l'autorité administrative fédérale à faire preuve de clairvoyance et d'équité lorsqu'il s'agira pour elle de mettre en balance l'intérêt de la publicité et l'un des intérêts supérieurs énoncés par la loi aux fins d'accepter ou de rejeter une demande de consultation d'un document administratif.

Il serait également particulièrement opportun que les Communautés et Régions, qui régleront la même matière pour ce qui les concerne, d'une part, soient animées par un souci d'homogénéité avec ce projet de loi et, d'autre part, fassent diligence afin que leurs décrets trouvent application avant le 1er janvier 1995, date à laquelle l'article 32 de la Constitution entrera en vigueur, quel que soit l'état de la législation.

Je me réjouis enfin de la protection juridictionnelle que ce projet de loi apporte aux citoyens.

D'abord, au titre de la publicité active, puisque, aux termes du projet à l'examen, « tout document par lequel une décision ou un acte administratif à portée individuelle émanant d'une autorité administrative fédérale est notifié à un administré indique les voies éventuelles de recours, les instances compétentes pour en connaître ainsi que les formes et délais à respecter, faute de quoi le délai de prescription pour introduire le recours ne prend pas cours ». Bien des administrés, par ce biais, éviteront de laisser courir le délai de rigueur de soixante jours, fixé à l'introduction d'une requête devant le Conseil d'Etat.

Ensuite, au titre de la publicité passive, puisque désormais les conditions dans lesquelles un acte unilatéral a été pris ainsi que ses tenants et aboutissants seront connus du destinataire de l'acte dès avant l'introduction d'un recours éventuel, alors que bien souvent, ce n'était qu'en cours d'instance, sur mémoire de l'administration, que l'intéressé prenait connaissance de ces circonstances.

Pour toutes ces raisons, et fondamentalement, comme je le disais d'emblée, parce que ce projet, comme d'autres, concourt au rapprochement du pouvoir et des citoyens, le groupe PSC approuvera le projet de loi. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Loor.

De heer De Loor (SP). — Mijnheer de Voorzitter, met de goedkeuring van het wetsontwerp betreffende de openbaarheid van bestuur, waar de SP volledig achter staat, wordt een nieuwe politieke en ambtelijke cultuur ingevoerd.

Ten eerste komt er een nieuwe politieke cultuur omdat een overheid die weet dat haar documenten kunnen worden opgevraagd, haar beslissingen nauwgezet zal nemen. Aangezien er om een document te kunnen raadplegen niet vereist is dat men er belang bij heeft, zullen de parlementsleden hun controletaak ten opzichte van de overheid gemakkelijker kunnen uitoefenen. De overheid zelf zal ook initiatieven moeten nemen om beleidsbeslissingen openbaar te maken. Het wetsontwerp levert immers een belangrijke bijdrage tot de actieve openbaarheid.

Ten tweede komt er een nieuwe ambtelijke cultuur omdat de administratieve traditie van beslotenheid en geheimhouding moet verdwijnen. Een «open administratie» die meer in contact zal staan met de bevolking zal ongetwijfeld efficiënter en klantvriendelijker worden en zal ook bijdragen tot het doorbreken van het wantrouwen en onbegrip van de inwoners ten opzichte van de overheid en de ambtenaren. Vanzelfsprekend hebben de burgers het meeste baat bij de openbaarheid van bestuur. Zij zullen immers meer worden geïnformeerd over het gevoerde beleid en zij zullen niet langer machteloos staan tegenover een administratie die inzage in documenten weigert. Door de openbaarheid van bestuur kan de bevolking meer invloed hebben op het besluitvormingsproces en de burgers krijgen de mogelijkheid mondiger te worden in het verdedigen van hun rechten.

Het hoofddoel van de bestuurlijke vernieuwing is een grondige heroriëntering van de relatie tussen de bevolking en het bestuur, zowel op het vlak van de dienstverlening van het bestuur als op het vlak van de democratie. Dat een federale voorlichtingsdienst op structurele wijze actieve informatieverstrekking verzekert, is goed. De burger weet immers niet altijd tot welke dienst hij zich moet richten. Deze federale voorlichtingsdienst heeft echter geenszins een monopolie inzake informatieverstrekking. De verschillende departementen kunnen en moeten ook zelf het publiek voldoende blijven voorlichten. Dit moet voor hen een beleidsprioriteit blijven.

Het is goed dat de Koning de mogelijkheid geboden wordt ook de gemeentebesturen te betrekken bij de realisatie van de passieve openbaarheid. Dit betekent echter niet dat de inwoners zich in alle gevallen eerst tot het gemeentebestuur moeten wenden. Het raadplegen van een bestuursdocument door bemiddeling van de gemeente moet worden geregeld als een eventualiteit. Deze dienstverlening door de gemeenten wordt gratis en op vrijwillige basis verstrekt.

De aanvrager wordt beschermd tegen het afzijdig blijven van het bestuur vermits er een termijn is vastgesteld waarbinnen de overheid kennis moet geven van de redenen van uitsluiting van de afwijzing van een aanvraag om verbetering van een bestuursdocument. Respecteert de overheid die termijn niet, dan wordt de aanvraag beschouwd als afgewezen en dan kan de betrokkene in beroep gaan tegen deze beslissing.

Hetzelfde geldt voor de «Commissie voor de toegang tot bestuursdocumenten». Elk beroep bij de Raad van State moet vergezeld zijn van het advies van deze commissie. Om de aanvrager te beschermen tegen het stilzitten van het bestuur, wordt bepaald dat de commissie binnen een termijn van dertig dagen na verzoek advies moet uitbrengen. Doet zij dat niet, dan wordt de openbaarheid geacht te zijn afgewezen en kan de aanvrager alsnog in beroep gaan bij de Raad van State. De commissie krijgt een ruime rol toebedeeld daar zij naast het verstrekken van adviezen inzake toegankelijkheid ook op eigen initiatief adviezen kan verstrekken over de algemene toepassing van deze wet. De commissie kan de wetgevende macht ook suggesties doen in verband met de toepassing en eventuele herziening van deze wet.

Wanneer de commissie om advies wordt gevraagd, moet de federale administratieve overheid een nieuwe beslissing nemen aangaande het verzoek tot raadpleging of verbetering. Ook wordt duidelijk bepaald dat de beslissing na heroverweging de eerste beslissing vervangt, zoals bij een georganiseerd administratief beroep. Deze bepaling heeft tot doel elke betwisting te vermijden over de ingangsdatum van de termijn binnen welke een beroep kan worden ingesteld bij de Raad van State en over de vraag op welke beslissing dit beroep betrekking heeft.

Tenslotte wijs ik erop dat de in toepassing van deze wet verkregen bestuursdocumenten niet mogen worden verspreid of gebruikt voor commerciële doeleinden. Dit wetsontwerp doet geen afbreuk aan de reeds bestaande bescherming van de privacygegevens door de wet op de privacy. Inlichtingen en gegevens die niet onder deze bescherming vallen kunnen nochtans voor sommige commerciële interessant zijn. Het mag niet de bedoeling zijn dat de openbaarheid van de administratie de verrijking van privépersonen of -bedrijven tot gevolg heeft of dat de burger betaalt voor informatie die eigenlijk gratis beschikbaar is.

De SP verheugt zich erover dat er na jarenlange discussie eindelijk een consensus werd bereikt inzake de openbaarheid van bestuur waartoe het departement van Binnenlandse Zaken drie jaar geleden de aanzet gaf. De SP zal dit ontwerp dan ook goedkeuren. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Aperen.

De heer Van Aperen (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, het wetsontwerp dat thans wordt besproken, behandelt een problematiek die de VLD na aan het hart ligt, namelijk de openbaarheid en doorzichtigheid van het bestuur. Weliswaar is de discussie over deze problematiek reeds een tiental jaar geleden op gang gebracht, onder meer door *De Wakkere Burger*, en werd in de andere partijen gepraat over de relatie tussen burger en overheid. Zonder overdrijving mag worden gezegd dat de VLD deze problematiek steeds als één van haar belangrijkste programmapunten heeft beschouwd.

Het ontwerp komt tegemoet aan de algemene betrachting om de burger als een volwassen politieke actor te beschouwen in plaats van als een vervelende lastpost, die men best zo weinig mogelijk informatie geeft ten einde lastige vragen te vermijden. Met dit wetsontwerp wordt ook op het federaal niveau de prikkeldraad rond de overheidsadministratie weggenomen en wordt een poging gedaan om meer politieke doorzichtigheid en openheid te creëren. Toch ligt de klemtoon in sommige paragrafen nog te zeer op de afscherming van de overheidsinformatie in plaats van op het informatierecht van de burger.

Het bekomen resultaat is eervol, maar het is niet af. De besprekingen in de Kamer en in de senaatscommissie hebben aangetoond dat het ontwerp nog tal van scherpe kanten vertoont, die zich in de dagelijkse praktijk ongetwijfeld zullen laten voelen.

We hebben er begrip voor dat de informatie aan de burger de concrete werking van de administratie en de beleidsverantwoordelijkheid van de uitvoerende macht niet op de helling mag zetten. Gezien de bestaande machtsrelatie tussen burger en overheid, lijkt dit gevaar ons echter momenteel niet zo reëel en hadden we graag een stap verder gegaan om de positie van de burger nog te versterken. Daarom heeft de VLD een aantal amendementen ingediend, die, als ze in dit ontwerp door de meerderheid niet kunnen worden aanvaard, bij een aanpassing van de wet zeker opnieuw aan bod moeten komen.

Allereerst is ons inziens een betere omschrijving van het begrip «administratieve overheid» een absolute noodzaak. De argumenten die door alle partijen en door de Regering zijn aangehaald om het ontwerp te ondersteunen, gelden evenzeer voor instellingen, die met het uitoefenen van een federale openbare dienstverlening zijn belast, maar buiten de strikt juridische omschrijving van «administratieve overheid» vallen. De VLD blijft dan ook pleiten voor een verruiming van het toepassingsgebied tot deze intermediaire organisaties. Collega's hebben gewezen op andere interpretatieproblemen met betrekking tot het toepassingsgebied en meer bepaald in verband met de negatieve formulering van het toepassingsgebied in het eerste lid, b), van artikel 1. Uit de reactie van de minister in de commissie blijkt dat hij voor het definiëren van het toepassingsgebied alle heil zoekt bij de rechterlijke macht, hoewel hij in andere uiteenzettingen toch eerder kritisch staat tegenover de rechterlijke macht. De VLD meent dat een strikt juridische interpretatie in deze context niet ver genoeg gaat en is meer principieel van oordeel dat de wetgever en niet de rechter het toepassingsgebied van de openbaarheid van bestuur moet definiëren. Het fundamentele criterium hiervoor is niet het juridische statuut van de betrokken instelling, maar het openbare karakter van haar taken.

Bovendien vinden we het nogal contradictorisch dat in het ontwerp enerzijds een ijzeren logica geldt voor de behandeling van verzoekschriften, waarvoor strikte termijnen worden opgelegd en uitsluitend afwijzing uitdrukkelijk moet worden gemotiveerd, terwijl anderzijds in de volgende paragraaf een grote «achterpoort» wordt gelaten waarlangs iedere administratie de verzoekschriften naar de prullemand kan verwijzen zonder de

minste uitleg. Dit geeft de administratieve overheden ruim de mogelijkheid om de openbaarheid van bestuur aan hun laars te lappen.

Ook de bescherming van de privacy van de burger wordt niet optimaal gegarandeerd in onderhavig wetsontwerp. Hierop zal bij de toepassing van de wet nauwlettend moeten worden toegezien. De informatie van de ene burger mag niet gaan ten koste van de privacy van de andere. Ook andere leden hebben dit in hun uiteenzetting beklemtoond.

De omslachtige en eerder zwakke beroepsprocedure via nog maar eens een nieuwe adviserende commissie zou de VLD liever vervangen door de installatie van een ombudsman met beslissingsbevoegdheid, naar analogie van de regeling die door de Vlaamse Raad werd goedgekeurd. Dat men op het federale niveau niet zo ver durft gaan als het Vlaamse, is misschien eerder te wijten aan het verschil in dynamisme tussen de oudere instellingen van Kamer en Senaat en de nieuwere instellingen. Het ligt zeker niet aan een verschil in dynamisme tussen verantwoordelijke ministers. Onze minister is immers zeker dynamisch genoeg.

Als democratische partij zijn wij samen met de andere democratische partijen, de burger een maximale openheid verschuldigd. Een aantal actuele dossiers, in binnen- en buitenland bewijzen dat het niet-vrijgeven van informatie door de overheid en de politieke wereld op korte termijn leidt tot machtsmisbruik en op langere termijn, wanneer de pers de dossiers aan de oppervlakte heeft gespit, tot een depreciatie van de politiek in het algemeen.

In plaats van het initiatief inzake het verstrekken van informatie aan de bevolking helemaal over te laten aan de media, zou de politieke wereld beter zelf de eerste stap doen.

Met dit wetsontwerp wordt een stap in de goede richting gedaan, maar het risico blijft bestaan dat de nieuwe wet in de praktijk voor de gewone burger, die niet is vertrouwd met de officiële procedures, dode letter blijft als de administratieve overheid niet van goede wil is. Aldus dreigt de nieuwe wet, hoe mooi de titel ook klinkt, het eigenlijke doel, de openheid naar de burger, voorbij te schieten.

Het wetsontwerp draagt niet onze volledige goedkeuring weg. De VLD-fractie zal zich dan ook bij de stemming onthouden. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tobback.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Mijnheer de Voorzitter, mijn uiteenzetting zal heel kort zijn, aangezien alleen de senatoren die deel hebben genomen aan de uitgebreide besprekingen in de commissie hier het woord hebben gevoerd.

Ik wens van de gelegenheid gebruik te maken om de voorzitter, de rapporteur en de leden van de commissie te danken voor hun positieve medewerking.

Le vote — que j'espère favorable, et tout indique qu'il le sera — de cet après-midi sera l'aboutissement d'un très long processus entamé, en ce qui me concerne, à la fin de l'année 1988 — voici donc cinq ans et demi — lorsque j'ai déposé un premier projet au Gouvernement, alors que ma compétence en la matière était encore contestée.

Depuis lors, des actions ont été entreprises et ce sujet a fait l'objet de nombreuses discussions.

Le vote de ce projet sera donc, je le répète, la conclusion d'un long processus et permettra à la Belgique de rattraper le retard considérable qu'elle avait par rapport aux autres pays européens.

Inzake de openbaarheid van bestuur werd eerst gekozen voor de weg van het grondwetsartikel en nadien voor de toepassingswetten, decreten en ordonnances op de verschillende niveaus.

In de eerste plaats wens ik enkele vragen die hier zijn gesteld te beantwoorden. Nadat de wet is goedgekeurd en na advies van de verschillende voogdijoverheden, vooral van de Gewesten, zal nog vóór het eind van dit jaar moeten worden beslist of ja dan neen deze wet mutatis mutandis ook toepasselijk is op de provincies en de gemeenten. Dit is de dringende en dwingende volgende opdracht, want indien dit niet gebeurt komen de provincies en

gemeenten in een vacuüm terecht. Zij zouden immers vanaf 1 januari 1995, wanneer het grondwetsartikel van toepassing wordt, afhankelijk worden van de rechtsspraak.

Mijnheer Van Aperen, uiteraard heb ik vertrouwen in de rechterlijke macht en eerbied voor de uitspraken, maar ik krijg er zo weinig en de procedure verloopt zo traag dat ik mij wel eens druk maak over die traagheid.

Het ontwerp is niet een gevolg van blind vertrouwen in de rechterlijke macht. Als ik verklaar dat wij ons voor het toepassingsgebied beter kunnen baseren op de gecoördineerde wetten die de bevoegdheid van de Raad van State afbakenen, dan is dat geen blijk van vertrouwen in de rechterlijke macht, maar wel in de wetgevende macht. De wetgever bepaalt namelijk voor welke materies de Raad van State bevoegd is en voor welke niet. Wij hebben dit criterium gehanteerd om een duidelijke afbakening te hebben.

De leden van Kamer en Senaat moeten er zelf over beslissen in welke van beide Kamers het ontwerp van wet in verband met de federale ombudsman, enerzijds, en het ontwerp van wet met betrekking tot de wijziging van de provinciewet, anderzijds, eerst zal worden behandeld. Op het ogenblik ziet het er naar uit dat de ombudsman eerst zal worden besproken in de Senaat. Het ontwerp is klaar, het is aangepast aan de adviezen van de Raad van State, en de Regering kan het dus eerstdaags indienen. Daarmee is het gedeelte bestuurlijke hervorming van het contract met de burger voltooid.

Ik hoop dat beide Kamers zich snel zullen uitspreken over de materie ombudsman, nadat ze het ontwerp in commissie degelijk zullen hebben behandeld.

Nog een laatste beschouwing. Mijnheer van Aperen, u hebt gelijk als u zegt dat Kamer en Senaat achtenswaardige vergaderingen zijn met een lange traditie.

Mijn Vlaamse collega heeft het «geluk» — dat ik hem soms niet benijd — te beschikken over een administratie van 12 000 personeelsleden. De federale administratie werkt met 82 000 ambtenaren, is dus ingewikkelder en heeft een veel omvangrijkere rechtsspraak. De federale administratie is te vergelijken met een tanker waarvan je de vaart traag bijstuurt. Toch slagen wij erin, dankzij uw medewerking, om bij te sturen.

Denk er nog eens over na, mijnheer Van Aperen. Misschien kunt u dan toch uw goedkeuring hechten aan dit ontwerp. (Applaus.)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close, et nous passons à l'examen des articles.

Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen.

Je signale que des amendements, signés par moins de trois membres, ont été présentés à différents articles du projet de loi en discussion.

Bij verschillende artikelen van het ontwerp van wet dat wij thans bespreken, zijn amendementen ingediend die door minder dan drie leden zijn ondertekend.

Puis-je considérer que ces amendements sont appuyés?

Worden deze amendementen gesteund? (Talrijke leden staan op.)

Ces amendements étant régulièrement appuyés, ils feront partie de la discussion.

Aangezien deze amendementen reglementair worden gesteund, maken ze deel uit van de bespreking.

L'article premier est ainsi rédigé:

Chapitre premier. — Dispositions générales

Article premier. La présente loi s'applique:

- Aux autorités administratives fédérales;
- Aux autorités administratives autres que les autorités administratives fédérales, mais uniquement dans la mesure où, pour des motifs relevant des compétences fédérales, la loi interdit ou limite la publicité de documents administratifs.

Pour l'application de la présente loi, on entend par :

1° Autorité administrative : une autorité administrative visée à l'article 14 des lois coordonnées sur le Conseil d'Etat;

2° Document administratif : toute information, sous quelque forme que ce soit, dont une autorité administrative dispose;

3° Document à caractère personnel : document administratif comportant une appréciation ou un jugement de valeur relatif à une personne physique nommément désignée ou aisément identifiable, ou la description d'un comportement dont la divulgation peut manifestement causer un préjudice à cette personne.

Hoofdstuk I. — Algemene bepalingen

Artikel 1. Deze wet is van toepassing:

a) Op de federale administratieve overheden;

b) Op de administratieve overheden andere dan de federale administratieve overheden doch slechts in de mate dat deze wet op gronden die tot de federale bevoegdheid behoren, de openbaarheid van bestuursdocumenten verbiedt of beperkt.

Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder :

1° Administratieve overheid : een administratieve overheid als bedoeld in artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State;

2° Bestuursdocument : alle informatie, in welke vorm ook, waarover een administratieve overheid beschikt;

3° Document van persoonlijke aard : bestuursdocument dat een beoordeling of een waardeoordeel bevat van een met naam genoemd of gemakkelijk identificeerbaar natuurlijk persoon of de beschrijving van een gedrag waarvan het ruchtbaar maken aan die persoon kennelijk nadeel kan berokkenen.

Het woord is aan minister Tobback.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Mijnheer de Voorzitter, de Franse tekst van artikel 1 van het ontwerp is niet in overeenstemming met de Nederlandse tekst. De Nederlandse tekst luidt : « ... b) Op de administratieve overheden andere dan de federale administratieve overheden doch slechts in de mate dat deze wet op gronden die tot de federale bevoegdheid behoren, de openbaarheid van bestuursdocumenten verbiedt of beperkt. »

De Franse tekst luidt : « ... b) Aux autorités administratives autres que les autorités administratives fédérales, mais uniquement dans la mesure où, pour des motifs relevant des compétences fédérales, la loi interdit ou limite la publicité de documents administratifs. »

De woorden « la loi » kunnen worden geïnterpreteerd als « om het even welke wet ».

Le texte français et le texte néerlandais ne concordent donc pas et il y a lieu de modifier l'un des deux. Etant donné que c'est le texte néerlandais qui est correct, les membres de la commission avaient proposé d'adapter le texte français en y introduisant le mot « présente », de manière à le mettre en concordance avec le texte néerlandais. On obtiendrait ainsi la phrase suivante : « ... la présente loi interdit ou limite la publicité des documents administratifs. » au lieu de « ... la loi interdit... ».

La Chambre des représentants a été consultée et le greffier de la Chambre m'a adressé une note m'informant que, si le Sénat insistait, la Chambre demandait que l'argumentation de ce changement soit bien mentionnée dans le rapport. Ce dernier était toutefois terminé lorsque j'ai reçu cette note, mais je pense que la question peut être résolue en mentionnant ma présente déclaration dans les *Annales parlementaires* de la séance du Sénat d'aujourd'hui.

De Voorzitter. — Mijnheer de minister, u en de commissie verklaren dus dat de Nederlandse tekst de juiste is en dat de Franse tekst moet worden aangepast. « La loi » moet worden « la présente loi ». U stelt voor dit als een tekstverbetering te beschouwen en u verklaart dat de Kamer het hiermee eens is. Met die tekstwijziging zou er een eenduidige interpretatie van de tekst zijn en kunnen er geen misverstanden ontstaan.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — De secretaris van de senaatscommissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden heeft inderdaad een handgeschreven tekst van de griffier van de Kamer waarin dat wordt bevestigd, mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter. — Gaat de Senaat ermee akkoord de Franse tekst conform de Nederlandse tekst aan te passen en dit als een tekstverbetering te beschouwen? (*Instemming.*)

Dan is hiermee besloten.

Il en sera donc ainsi.

A l'article premier, MM. de Donnée et Vandenhoute proposent les amendements que voici :

« A. Au premier alinéa, compléter le littéra b) par ce qui suit :

« sans préjudice de l'article 4 en ce qui concerne les communes. »

« A. In het eerste lid, letter b) aan te vullen met wat volgt :

« onverminderd het bepaalde in artikel 4 wat de gemeenten betreft. »

« B. Au deuxième alinéa, remplacer le 3° par ce qui suit :

« 3° Document à caractère personnel : document administratif relatif à une personne physique identifiée ou identifiable. »

« B. In het tweede lid, het 3° te vervangen door wat volgt :

« 3° Document van persoonlijke aard : bestuursdocument dat betrekking heeft op een natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd. »

Le vote sur les amendements et le vote sur l'article premier sont réservés.

De stemming over de amendementen en de stemming over artikel 1 worden aangehouden.

L'article 2 est ainsi libellé :

Chapitre II. — Publicité active

Art. 2. Afin de fournir au public une information claire et objective sur l'action des autorités administratives fédérales :

1° Le Roi détermine, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, l'organisation et les missions du service d'information fédéral et détermine les autorités administratives fédérales tenues d'attribuer à une instance spécialisée la conception et la réalisation de l'information;

2° Chaque autorité administrative fédérale publie et tient à disposition de toute personne qui le demande un document décrivant ses compétences et l'organisation de son fonctionnement;

3° Toute correspondance émanant d'une autorité administrative fédérale indique le nom, la qualité, l'adresse et le numéro de téléphone de la personne en mesure de fournir de plus amples informations sur le dossier;

4° Tout document par lequel une décision ou un acte administratif à portée individuelle émanant d'une autorité administrative fédérale est notifié à un administré indique les voies éventuelles de recours, les instances compétentes pour en connaître ainsi que les formes et délais à respecter, faute de quoi le délai de prescription pour introduire le recours ne prend pas cours.

Hoofdstuk II. — Actieve openbaarheid

Art. 2. Met het oog op een duidelijke en objectieve voorlichting van het publiek over het optreden van de federale administratieve overheden :

1° Bepaalt de Koning, bij een in Ministerraad overlegd besluit, de organisatie en de opdrachten van de federale voorlichtingsdienst alsmede de federale administratieve overheden die ertoe gehouden zijn een gespecialiseerde instantie te belasten met de conceptie en de realisatie van het informatiebeleid;

2° Publiceert elke federale administratieve overheid een document met de beschrijving van haar bevoegdheden en haar interne organisatie; dit document wordt ter beschikking gesteld van eenieder die erom vraagt;

3° Vermeldt elke briefwisseling uitgaande van een federale administratieve overheid de naam, de hoedanigheid, het adres en het telefoonnummer van degene die meer inlichtingen kan verstrekken over het dossier;

4° Vermeldt elk document waarmee een beslissing of een administratieve handeling met individuele strekking uitgaande van een federale administratieve overheid ter kennis wordt gebracht van een bestuurde, de eventuele beroepsmogelijkheden, de instanties bij wie het beroep moet worden ingesteld en de geldende vormen en termijnen; bij ontstentenis neemt de verjaringstermijn voor het indienen van het beroep geen aanvang.

MM. Vandenhoute et de Donnée proposent l'amendement que voici:

« Remplacer le 1° par ce qui suit:

« 1° Ces autorités facilitent l'information du public et plus particulièrement celle de la presse sur les activités de leurs services; »

« Het 1° te vervangen door wat volgt:

« 1° Bevorderen deze autoriteiten de voorlichting van de bevolking en in het bijzonder van de pers over de activiteiten van hun diensten; »

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 2 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 2 worden aangehouden.

Art. 3. Les rétributions éventuellement réclamées pour la délivrance des informations visées à l'article 2, 1° et 2°, ne peuvent excéder le prix coûtant.

Art. 3. De vergoedingen die eventueel worden aangerekend voor het ter beschikking stellen van de in artikel 2, 1° en 2°, bedoelde informatie mogen de kostprijs niet overtreffen.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — L'article 4 est ainsi libellé:

Chapitre III. — Publicité passive

Art. 4. Le droit de consulter un document administratif d'une autorité administrative fédérale et de recevoir une copie du document consiste en ce que chacun, selon les conditions prévues par la présente loi, peut prendre connaissance sur place de tout document administratif, obtenir des explications à son sujet et en recevoir communication sous forme de copie.

Pour les documents à caractère personnel, le demandeur doit justifier d'un intérêt.

Le Roi peut régler l'intervention des administrations communales en vue de la consultation ou de la rectification de documents sur la base de la présente loi.

Hoofdstuk III. — Passieve openbaarheid

Art. 4. Het recht op het raadplegen van een bestuursdocument van een federale administratieve overheid en op het ontvangen van een afschrift van het document bestaat erin dat eenieder, volgens de voorwaarden bepaald in deze wet, elk bestuursdocument ter plaatse kan inzien, dienovertrent uitleg kan krijgen en mededeling in afschrift ervan kan ontvangen.

Voor documenten van persoonlijke aard is vereist dat de verzoeker van een belang doet blijken.

De Koning kan de bemiddeling door de gemeentebesturen regelen voor de raadpleging of de verbetering van documenten op grond van deze wet.

MM. Vandenhoute et de Donnée proposent l'amendement que voici:

« Remplacer le troisième alinéa par ce qui suit:

« Les dispositions du chapitre III applicables aux autorités administratives fédérales s'appliquent mutatis mutandis aux autorités provinciales et communales. »

« Het derde lid vervangen als volgt:

« De op de federale administratieve overheden toepasselijke bepalingen van hoofdstuk III zijn van overeenkomstige toepassing op de provinciale en gemeentelijke overheden. »

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 4 sont réservés.

De stemming over het amendement et de stemming over artikel 4 worden aangehouden.

Art. 5. La consultation d'un document administratif, les explications y relatives ou sa communication sous forme de copie ont lieu sur demande. La demande indique clairement la matière concernée et, si possible, les documents administratifs concernés, et est adressée par écrit à l'autorité administrative fédérale compétente, même si celle-ci a déposé le document aux archives.

Lorsque la demande de consultation, d'explication ou de communication sous forme de copie est adressée à une autorité administrative fédérale qui n'est pas en possession du document administratif, celle-ci en informe sans délai le demandeur et lui communique la dénomination et l'adresse de l'autorité qui, selon les informations dont elle dispose, est détentrice du document.

L'autorité administrative fédérale consigne les demandes écrites dans un registre, classées par date de réception.

Art. 5. Inzage, uitleg of mededeling in afschrift van een bestuursdocument geschiedt op aanvraag. De vraag vermeldt duidelijk de betrokken aangelegenheid en, waar mogelijk, de betrokken bestuursdocumenten en wordt schriftelijk gericht aan de bevoegde federale administratieve overheid, ook wanneer deze het document in een archief heeft neergelegd.

Wanneer de vraag om inzage, uitleg of mededeling in afschrift is gericht tot een federale administratieve overheid die het bestuursdocument niet onder zich heeft, stelt deze de verzoeker daarvan onverwijld in kennis en deelt hem de benaming en het adres mede van de administratieve overheid die naar haar informatie het document onder zich heeft.

De federale administratieve overheid houdt een register bij van de schriftelijke aanvragen, volgens datum van ontvangst.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — L'article 6 est ainsi libellé:

Art. 6. § 1er. L'autorité administrative fédérale ou non fédérale rejette la demande de consultation, d'explication ou de communication sous forme de copie d'un document administratif si elle a constaté que l'intérêt de la publicité ne l'emporte pas sur la protection de l'un des intérêts suivants:

1° La sécurité de la population;

2° Les libertés et les droits fondamentaux des administrés;

3° Les relations internationales fédérales de la Belgique;

4° L'ordre public, la sûreté ou la défense nationales;

5° La recherche ou la poursuite de faits punissables;

6° Un intérêt économique ou financier fédéral, la monnaie ou le crédit public;

7° Le caractère par nature confidentiel des informations d'entreprise ou de fabrication communiquées à l'autorité;

8° Le secret de l'identité de la personne qui a communiqué le document ou l'information à l'autorité administrative à titre confidentiel pour dénoncer un fait punissable ou supposé tel.

§ 2. L'autorité administrative fédérale ou non fédérale rejette la demande de consultation, d'explication ou de communication sous forme de copie d'un document administratif qui lui est adressée en application de la présente loi si la publication du document administratif porte atteinte:

1° A la vie privée, sauf si la personne concernée a préalablement donné son accord par écrit à la consultation ou à la communication sous forme de copie;

2° A une obligation de secret instaurée par la loi;

3° Au secret des délibérations du Gouvernement fédéral et des autorités responsables relevant du pouvoir exécutif fédéral ou auxquelles une autorité fédérale est associée.

§ 3. L'autorité administrative fédérale peut rejeter une demande de consultation, d'explication ou de communication sous forme de copie d'un document administratif dans la mesure où la demande:

1° Concerne un document administratif dont la divulgation peut être source de méprise, le document étant inachevé ou incomplet;

2° Concerne un avis ou une opinion communiqués librement et à titre confidentiel à l'autorité;

3° Est manifestement abusive;

4° Est formulée de façon manifestement trop vague.

§ 4. Lorsque, en application des §§ 1er à 3, un document administratif ne doit ou ne peut être soustrait que partiellement à la publicité, la consultation, l'explication ou la communication sous forme de copie est limitée à la partie restante.

§ 5. L'autorité administrative fédérale qui ne peut pas réserver de suite immédiate à une demande de publicité ou qui la rejette communique dans un délai de trente jours de la réception de la demande les motifs de l'ajournement ou du rejet. En cas d'ajournement, le délai ne pourra jamais être prolongé de plus de quinze jours.

En cas d'absence de communication dans le délai prescrit, la demande est réputée avoir été rejetée.

Art. 6. § 1. Een federale of niet-federale administratieve overheid wijst de vraag om inzage, uitleg of mededeling in afschrift van een bestuursdocument af, wanneer zij heeft vastgesteld dat het belang van de openbaarheid niet opweegt tegen de bescherming van een van de volgende belangen:

1° De veiligheid van de bevolking;

2° De fundamentele rechten en vrijheden van de bestuurdenden;

3° De federale internationale betrekkingen van België;

4° De openbare orde, de veiligheid of de verdediging van het land;

5° De opsporing of vervolging van strafbare feiten;

6° Een federaal economisch of financieel belang, de munt of het openbaar krediet;

7° Het uit de aard van de zaak vertrouwelijk karakter van de ondernemings- en fabricagegegevens die aan de overheid zijn meegedeeld;

8° De geheimhouding van de identiteit van de persoon die het document of de inlichting vertrouwelijk aan de administratieve overheid heeft meegedeeld ter aangifte van een strafbaar of strafbaar geacht feit.

§ 2. Een federale of niet-federale administratieve overheid wijst de vraag om inzage, uitleg of mededeling in afschrift van een bestuursdocument, die met toepassing van deze wet is gedaan, af, wanneer de openbaarmaking van het bestuursdocument afbreuk doet:

1° Aan de persoonlijke levenssfeer, tenzij de betrokken persoon met de inzage, de uitleg of de mededeling in afschrift heeft ingestemd;

2° Aan een bij wet ingestelde geheimhoudingsverplichting;

3° Aan het geheim van de beraadslagingen van de federale Regering en van de verantwoordelijke overheden die afhangen van de federale uitvoerende macht, of waarbij een federale overheid betrokken is.

§ 3. Een federale administratieve overheid mag een vraag om inzage, uitleg of mededeling in afschrift van een bestuursdocument afwijzen in de mate dat de vraag:

1° Een bestuursdocument betreft waarvan de openbaarmaking om reden dat het document niet af of onvolledig is, tot misvatting aanleiding kan geven;

2° Een advies of een mening betreft die uit vrije wil en vertrouwelijk aan de overheid is meegedeeld;

3° Kennelijk onredelijk is;

4° Kennelijk te vaag geformuleerd is.

§ 4. Wanneer in toepassing van de §§ 1 tot 3 een bestuursdocument slechts voor een deel aan de openbaarheid moet of mag worden onttrokken, wordt de inzage, de uitleg of de mededeling in afschrift tot het overige deel beperkt.

§ 5. De federale administratieve overheid die niet onmiddellijk op een vraag om openbaarheid kan ingaan of ze afwijst, geeft binnen een termijn van dertig dagen na ontvangst van de aanvraag aan de verzoeker kennis van de redenen van het uitstel of de afwijzing. In geval van uitstel kan de termijn nooit met meer dan vijftien dagen worden verlengd.

Bij ontstentenis van een kennisgeving binnen de voorgeschreven termijn, wordt de aanvraag geacht te zijn afgewezen.

MM. de Donnée et Vandenhoute proposent l'amendement que voici:

« Au paragraphe 2, entre le 1° et le 2°, insérer un 1°bis, libellé comme suit:

« 1°bis Tout autre droit ou liberté fondamentale d'une personne; »

« In § 2, tussen het 1° en het 2°, een 1°bis invoegen, luidend als volgt:

« 1°bis Aan enig ander fundamenteel recht of enige andere fundamentele vrijheid van een persoon; »

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 6 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 6 worden aangehouden.

MM. Vandenhoute et de Donnée proposent l'insertion d'un article 6bis (nouveau) ainsi libellé:

« Art. 6bis. L'autorité administrative fédérale qui décide de donner une suite favorable à une demande de consulter ou de recevoir une copie d'un document administratif relatif à une personne physique identifiée ou identifiable, en informe immédiatement cette personne sauf si celle-ci a donné préalablement son accord écrit ou si le document ressortit à une catégorie pour laquelle le Roi, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, a dispensé de la présente disposition ou a prévu une procédure d'information collective dans les conditions et selon les modalités qu'il détermine. L'autorité administrative informe le demandeur du motif de l'ajournement de sa réponse.

La personne concernée par le document peut, endéans les quinze jours de la réception de la communication prévue ci-dessus, demander à l'autorité administrative de reconsidérer sa décision au motif du respect de sa vie privée.

L'autorité administrative ne peut rejeter la demande de reconsidération qu'après avoir pris avis de la Commission de la vie privée instituée en vertu de l'article 23 de la loi du 8 décembre 1992 sur la protection de la vie privée à l'égard du traitement des données à caractère personnel. La commission est saisie et rend son avis selon la procédure prévue à l'article 29 de la même loi.

L'autorité administrative notifie sa décision définitive tant au demandeur de la consultation ou de la réception d'une copie du document qu'au demandeur de la reconsidération. Seule la décision définitive peut donner lieu à un recours conformément aux lois coordonnées sur le Conseil d'Etat du 12 janvier 1973.

Les autorités administratives fédérales ou la Commission d'accès prévue à l'article 8 peuvent d'initiative prendre l'avis de la Commission de la protection de la vie privée sur l'application de l'article 6, § 2, 1°, à toute demande d'accès à un document administratif dont elles sont saisies. Elles en avisent le demandeur.

Dans les cas prévus au présent article, les délais prévus aux articles 6, § 5, et 8, § 2, prennent cours à la date de réception par l'autorité administrative ou par la Commission d'accès, selon le cas, de l'avis de la Commission de la protection de la vie privée.

« Art. 6bis. De federale administratieve overheid die beslist een gunstig gevolg te geven aan een vraag om inzage of mededeling in afschrift van een bestuursdocument met betrekking tot een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon, geeft

daarvan onmiddellijk kennis aan die persoon, behalve wanneer de betrokkene vooraf schriftelijk toestemming heeft verleend of wanneer het document tot een categorie behoort waarvoor de Koning, bij een in Ministerraad overlegd besluit, heeft voorgeschreven dat deze bepaling in dit geval niet geldt of heeft voorzien in een procedure voor collectieve kennisgeving, onder de voorwaarden en volgens de regels die Hij bepaalt. De administratieve overheid brengt de reden van het uitstel van het antwoord ter kennis van de verzoeker.

De persoon op wie het document betrekking heeft, kan, binnen vijftien dagen te rekenen van de ontvangst van voornoemde kennisgeving, de administratieve overheid verzoeken haar beslissing te heroverwegen met het oog op de eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer.

De administratieve overheid kan het verzoek tot heroverweging slechts verwerpen na het advies te hebben ingewonnen van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, opgericht krachtens artikel 23 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens. De commissie wordt om advies verzocht en verleent haar advies volgens de procedure bepaald bij artikel 29 van dezelfde wet.

De administratieve overheid brengt haar definitieve beslissing ter kennis van zowel de persoon die om de inzage of de ontvangst van een afschrift van het document heeft verzocht, als van de persoon die het verzoek tot heroverweging heeft ingediend. Alleen tegen de definitieve beslissing kan beroep worden ingesteld overeenkomstig de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

De federale administratieve overheden of de Commissie voor de toegang tot bestuursdocumenten opgericht bij artikel 8 kunnen op eigen initiatief het advies inwinnen van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer over de toepassing van artikel 6, § 2, 1°, op ieder verzoek tot toegang tot een administratief document dat bij hen wordt ingediend. Zij stellen de verzoeker daarvan in kennis.

In de gevallen bepaald in dit artikel gaan de termijnen vermeld in artikel 6, § 5, en artikel 8, § 2, in op de datum waarop de administratieve overheid of de Commissie voor de toegang tot bestuursdocumenten, naargelang van het geval, het advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ontvangt.»

Le vote sur l'amendement est réservé.

De stemming over het amendement wordt aangehouden.

Art. 7. Lorsqu'une personne démontre qu'un document administratif d'une autorité administrative fédérale comporte des informations inexactes ou incomplètes la concernant, cette autorité est tenue d'apporter les corrections requises sans frais pour l'intéressé. La rectification s'opère à la demande écrite de l'intéressé, sans préjudice de l'application d'une procédure prescrite par ou en vertu de la loi.

L'autorité administrative fédérale qui ne peut pas réserver une suite immédiate à une demande de rectification ou qui la rejette communique dans un délai de soixante jours de la réception de la demande les motifs de l'ajournement ou du rejet. En cas d'ajournement, le délai ne pourra jamais être prolongé de plus de trente jours. En cas d'absence de communication dans le délai prescrit, la demande est réputée avoir été rejetée.

Lorsque la demande est adressée à une autorité administrative fédérale qui n'est pas compétente pour apporter les corrections, celle-ci en informe sans délai le demandeur et lui communique la dénomination et l'adresse de l'autorité qui, selon ses informations, est compétente pour le faire.

Art. 7. Wanneer een persoon aantoon dat een bestuursdocument van een federale administratieve overheid onjuiste of onvolledige gegevens bevat die hem betreffen, is die overheid ertoe gehouden de nodige verbeteringen aan te brengen zonder dat het de betrokkene iets kost. De verbetering geschiedt op schriftelijke aanvraag van de betrokkene, onverminderd de toepassing van een door of krachtens de wet voorgeschreven procedure.

De federale administratieve overheid die niet onmiddellijk op een aanvraag om verbetering kan ingaan of ze afwijst, geeft binnen zestig dagen na ontvangst van de aanvraag aan de verzoeker kennis van de redenen van het uitstel of de afwijzing. In geval van uitstel kan de termijn niet met meer dan dertig dagen worden verlengd. Bij ontstentenis van kennisgeving binnen de gestelde termijn, wordt de aanvraag geacht te zijn afgewezen.

Wanneer de vraag is gericht tot een federale administratieve overheid die niet bevoegd is om de verbeteringen aan te brengen, stelt deze de verzoeker daarvan onverwijld in kennis en deelt hem de benaming en het adres mee van de overheid die naar haar informatie daartoe bevoegd is.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — MM. de Donnée et Vandenhoute proposent l'insertion d'un article 7bis (nouveau) ainsi libellé :

« Art. 7bis. En cas de rejet d'une demande de consulter ou de recevoir copie d'un document administratif par une autorité administrative provinciale ou communale au motif d'une des exceptions prévues à l'article 6, § 1er, ou § 2, le demandeur peut introduire un recours devant le Roi dans un délai de trente jours à partir de la notification du rejet.

La décision du Roi est portée à la connaissance du demandeur endéans les soixante jours à partir de la réception du recours. »

« Art. 7bis. Bij verwerping door een provinciale of gemeentelijke administratieve overheid van een aanvraag om inzage of mededeling in afschrift van een bestuursdocument wegens een van de in artikel 6, § 1 of § 2, vervatte uitzonderingsgronden, kan de verzoeker binnen dertig dagen te rekenen van het tijdstip van de kennisgeving van de verwerping beroep instellen bij de Koning.

Van de beslissing van de Koning wordt aan de verzoeker kennis gegeven binnen zestig dagen na ontvangst van het beroep. »

Le vote sur l'amendement est réservé.

De stemming over het amendement wordt aangehouden.

Art. 8. § 1er. Une Commission d'accès aux documents administratifs est créée.

Le Roi détermine, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, la composition et le fonctionnement de la commission.

§ 2. Lorsque le demandeur rencontre des difficultés pour obtenir la consultation ou la correction d'un document administratif en vertu de la présente loi, il peut adresser à l'autorité administrative fédérale concernée une demande de reconsidération. Au même moment, il demande à la commission d'émettre un avis.

La commission communique son avis au demandeur et à l'autorité administrative fédérale concernée dans les trente jours de la réception de la demande. En cas d'absence de communication dans le délai prescrit, l'avis est négligé.

L'autorité administrative fédérale communique sa décision d'approbation ou de refus de la demande de reconsidération au demandeur dans un délai de quinze jours de la réception de l'avis ou de l'écoulement du délai dans lequel l'avis devait être communiqué. En cas d'absence de communication dans le délai prescrit, l'autorité est réputée avoir rejeté la demande.

Le demandeur peut introduire un recours contre cette décision conformément aux lois sur le Conseil d'Etat, coordonnées par arrêté royal du 12 janvier 1973. Le recours devant le Conseil d'Etat est accompagné, le cas échéant, de l'avis de la commission.

§ 3. La commission peut également être consultée par une autorité administrative fédérale.

§ 4. La commission peut, d'initiative, émettre des avis sur l'application générale de la loi relative à la publicité de l'administration. Elle peut soumettre au pouvoir législatif des propositions relatives à son application et à sa révision éventuelle.

Art. 8. § 1. Er wordt een Commissie voor de toegang tot bestuursdocumenten opgericht.

De Koning bepaalt bij een in Ministerraad overlegd besluit de samenstelling en de werkwijze van de commissie.

§ 2. Wanneer de verzoeker moeilijkheden ondervindt om de raadpleging of de verbetering van een bestuursdocument te verkrijgen op grond van deze wet, kan hij een verzoek tot heroverweging richten tot de betrokken federale administratieve overheid. Terzelfder tijd verzoekt hij de commissie een advies uit te brengen.

De commissie brengt haar advies ter kennis van de verzoeker en van de betrokken federale administratieve overheid binnen een termijn van dertig dagen na ontvangst van het verzoek. Bij ontstentenis van kennisgeving binnen de voorgeschreven termijn wordt aan het advies voorbijgegaan.

De federale administratieve overheid brengt binnen vijftien dagen na ontvangst van het advies of na verloop van de termijn waarbinnen kennis moest worden gegeven van het advies, haar beslissing tot inwilliging of afwijzing van het verzoek tot heroverweging ter kennis van de verzoeker. Bij ontstentenis van kennisgeving binnen de voorgeschreven termijn, wordt de overheid geacht een beslissing tot afwijzing te hebben genomen.

Tegen deze beslissing kan de verzoeker beroep instellen overeenkomstig de wetten op de Raad van State, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 12 januari 1973. Het beroep bij de Raad van State is in voorkomend geval vergezeld van het advies van de commissie.

§ 3. De commissie kan eveneens worden geraadpleegd door een federale administratieve overheid.

§ 4. De commissie kan op eigen initiatief advies verstrekken betreffende de algemene toepassing van de wet op de openbaarheid van bestuur. Ze kan aan de wetgevende macht voorstellen doen in verband met de toepassing en de eventuele herziening van deze wet.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. Lorsque la demande de publicité porte sur un document administratif d'une autorité administrative fédérale incluant une œuvre protégée par le droit d'auteur, l'autorisation de l'auteur ou de la personne à laquelle les droits de celui-ci ont été transmis n'est pas requise pour autoriser la consultation sur place du document ou pour fournir des explications à son propos.

Une communication sous forme de copie d'une œuvre protégée par le droit d'auteur n'est permise que moyennant l'autorisation préalable de l'auteur ou de la personne à laquelle les droits de celui-ci ont été transmis.

Dans tous les cas, l'autorité spécifie que l'œuvre est protégée par le droit d'auteur.

Art. 9. Wanneer de vraag om openbaarheid betrekking heeft op een bestuursdocument van een federale administratieve overheid waarin een auteursrechtelijk beschermd werk is opgenomen, is de toestemming van de maker of van de persoon aan wie de rechten van deze zijn overgegaan niet vereist om ter plaatse inzage van het document te verlenen of uitleg erover te verstrekken.

Een mededeling in afschrift van een auteursrechtelijk beschermd werk is niet toegestaan dan met voorafgaande toestemming van de maker of van de persoon aan wie de rechten van deze zijn overgegaan.

In ieder geval wijst de overheid op het auteursrechtelijk beschermd karakter van het betrokken werk.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. Les documents administratifs obtenus en application de la présente loi ne peuvent être diffusés ni utilisés à des fins commerciales.

Art. 10. De in toepassing van deze wet verkregen bestuursdocumenten mogen niet verspreid, noch gebruikt worden voor commerciële doeleinden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. Les dispositions de la présente loi sont également applicables aux documents administratifs qui sont déposés dans des archives par une autorité administrative fédérale.

L'administrateur d'archives fédérales est tenu d'apporter sa collaboration à l'application de la présente loi.

Les motifs d'exception visés à l'article 6 ne sont plus d'application après l'expiration du délai fixé pour le secret des archives concernées.

Les alinéas premier à 3 ne s'appliquent pas aux Archives générales du royaume ou aux Archives de l'Etat dans les provinces, auxquelles les dispositions légales relatives aux Archives restent entièrement d'application.

Art. 11. De bepalingen van deze wet zijn mede van toepassing op de bestuursdocumenten die door een federale administratieve overheid in een archief zijn neergelegd.

De beheerder van een federaal archief is ertoe gehouden zijn medewerking te verlenen aan de toepassing van deze wet.

De in artikel 6 bedoelde uitzonderingsgronden houden op van toepassing te zijn na het verstrijken van de termijn welke voor de geheimhouding van het betrokken archief is bepaald.

De eerste drie leden zijn niet van toepassing op het Algemeen Rijksarchief of het Rijksarchief in de provinciën, voor wie de wettelijke bepalingen betreffende de Archiven onverminderd van toepassing blijven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 12. La réception d'une copie d'un document administratif peut être soumise au paiement d'une rétribution dont le montant est fixé par le Roi.

Art. 12. Het ontvangen van een afschrift van een bestuursdocument kan worden onderworpen aan het betalen van een vergoeding waarvan de Koning het bedrag vaststelt.

— Adopté.

Aangenomen.

Chapitre IV. — Dispositions finales

Art. 13. La présente loi ne préjudicie pas aux dispositions législatives qui prévoient une publicité plus étendue de l'administration.

Hoofdstuk IV. — Slotbepalingen

Art. 13. Deze wet doet geen afbreuk aan de wetsbepalingen die in een ruimere openbaarheid van bestuur voorzien.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 14. La présente loi entre en vigueur à la date fixée par le Roi et au plus tard six mois après sa publication au *Moniteur belge*.

Art. 14. Deze wet treedt in werking op de datum die de Koning bepaalt en ten laatste zes maand na de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé ultérieurement aux votes réservés ainsi qu'au vote sur l'ensemble du projet de loi.

De aangehouden stemmingen en de stemming over het ontwerp van wet in zijn geheel hebben later plaats.

VOORSTEL VAN WET BETREFFENDE HET STEMMEN
VAN BELGEN DIE IN HET BUITENLAND WONEN

Algemene beraadslaging

PROPOSITION DE LOI RELATIVE AU VOTE DES BELGES
DOMICILIÉS A L'ÉTRANGER*Discussion générale*

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het voorstel van wet betreffende het stemmen van Belgen die in het buitenland wonen.

Nous abordons l'examen du projet de loi relative au vote des Belges domiciliés à l'étranger.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Van Aperen (VLD), rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, ik verwijz naar het verslag.

De Voorzitter. — Daar niemand het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten.

Personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Ik herinner eraan dat de commissie heeft besloten het voorstel van wet niet aan te nemen.

Je vous rappelle que la commission propose le rejet de cette proposition de loi.

Overeenkomstig artikel 47 van ons Reglement zal de Senaat zich later uitspreken over de conclusie van de commissie.

Conformément à l'article 47 du Règlement, nous procéderons ultérieurement au vote sur les conclusions de la commission.

INTERPELLATION DE M. DEWORME AU MINISTRE DE
L'INTERIEUR ET DE LA FONCTION PUBLIQUE SUR « LE
TELETRAVAIL DANS LA FONCTION PUBLIQUE »INTERPELLATIE VAN DE HEER DEWORME TOT DE
MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN AMBTE-
NARENZAKEN OVER « HET TEWERKEN IN OVER-
HEIDSDIENSTEN »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Deworme au ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique sur « le télétravail dans la fonction publique ».

La parole est à l'interpellateur.

M. Deworme (PS). — Monsieur le Président, j'ai volontairement restreint le sujet de mon interpellation à l'aspect du problème qui concerne la fonction publique mais j'aurais également pu m'adresser au ministre de l'Emploi et du Travail étant donné que le télétravail est susceptible de s'appliquer non pas uniquement à la fonction publique mais à l'ensemble des entreprises.

Si j'avais ainsi étendu mon interpellation, il est certain que j'aurais parlé de la compagnie Swissair, laquelle délocalise non seulement des entreprises industrielles, mais également des services, puisqu'elle fait exécuter à Bombay des études et même des réservations qui devraient être réalisées en Suisse.

Ayant été ministre de la Fonction publique, j'ai voulu limiter mon sujet au niveau de l'administration. Parler de télétravail dans la fonction publique eut été quelque peu utopique voici dix ans, car si l'on avait alors la volonté de travailler à distance, on ne disposait pas des moyens techniques existant à l'heure actuelle.

Le problème se pose maintenant avec une telle acuité qu'il est important de l'examiner dans une institution comme le Sénat.

M. Seeuws, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

Il est vrai qu'à une certaine époque, les syndicats n'étaient pas favorables à cette méthode de travail, parce qu'ils considéraient, d'une manière globale, qu'elle s'apparentait au travail à domicile, qui laissait un mauvais souvenir.

La Belgique n'est pas le seul pays à s'intéresser au télétravail et ma réflexion porte sur différents aspects de la question, notamment l'aménagement du territoire. Il est clair que le travail du futur s'effectuera sur une autre base que celle qui implique les déplacements que nous connaissons actuellement. L'électronique et la télématique font partie de notre environnement quotidien.

Si, pour les gens de ma génération, la télématique, l'informatique et l'électronique sont encore des sujets qu'ils abordent avec une certaine appréhension, les jeunes, au contraire, y accèdent avec énormément de plaisir et des enfants manipulent avec aisance des jouets électroniques qui deviennent leur passe-temps favori.

Sur le plan de l'aménagement du territoire, on constate que les villes sont envahies par les bureaux, que l'on crée des « mégacités » administratives. Des quartiers entiers se vident chaque soir de leurs fonctionnaires et deviennent totalement déserts. Par contre, pendant la journée, les villes sont asphyxiées par les embouteillages de voitures, lesquelles engendrent une pollution inquiétante. Pour les navetteurs, la situation est tout aussi difficile puisque certains jours de la semaine, comme le lundi et le vendredi, on note un engorgement de la circulation ferroviaire et certains voyageurs sont obligés d'effectuer debout des trajets relativement importants, dans un inconfort quasi total.

Le Gouvernement fait la même analyse. Or, j'estime que les travaux d'amélioration sont effectués dans une vision quelque peu dépassée, puisque l'on continue à investir dans les autoroutes, les tunnels, les rings et les parkings. La construction de cités administratives se poursuit, si ce n'est au niveau de Bruxelles, au niveau d'autres régions. Dans les villes de moyenne importance, le problème existe également. Les automobilistes tournicotent dans certains quartiers après avoir emprunté un dédale de voies uniques. Finalement, on en arrive à imaginer des circuits invraisemblables où d'aucuns, au sens de l'orientation peu aiguisé, finissent par s'égarer !

De véritables labyrinthes ont ainsi été créés dans les cités mais je ne suis pas sûr que les dispositions prises en la matière améliorent la fluidité du trafic car en réalité, les trajets ont été considérablement allongés. De plus, cette façon de procéder engendre une pollution accrue de l'atmosphère.

Tout à l'heure, M. Tobbacq disait qu'une période de cinq ans et demi lui avait été nécessaire uniquement pour ce qui concerne la question de la publicité des documents administratifs. Il est en effet très difficile de faire changer les mentalités; tous ceux qui ont une carrière politique relativement longue le savent. Cela ne pourra se faire du jour au lendemain. Cependant, nous devons garder présente à l'esprit la vision d'une société qui sera différente.

Lors d'une émission télévisée concernant la Commission européenne, il a été question des autoroutes de l'avenir. Selon moi, la télématique jouera un rôle prépondérant dans ce domaine. Je constate qu'une nouvelle sensibilité prend corps un peu partout en la matière, y compris au niveau de la Commission européenne, et je m'en réjouis.

J'ai voulu me limiter d'abord au problème de transport des fonctionnaires car, tous ceux qui s'intéressent à la fonction publique le savent, ils sont au nombre de centaines de milliers. De plus, il faut également tenir compte de tous ceux qui ne peuvent s'abstenir d'effectuer des déplacements. Certaines situations nous amènent à nous interroger; je vous ai d'ailleurs remis une note à ce sujet, monsieur le ministre. Une de mes connaissances, par exemple, est fonctionnaire au ministère des Finances. Elle habite Liège et travaille à Arlon. Elle se lève à 5 h 30 du matin pour arriver à 7 h 30 à la Cité administrative d'Arlon. Elle passe donc une grande partie de son temps dans les transports en commun. Je connais également une personne d'Arlon qui, quant à elle, travaille à Liège.

Selon moi, manifestement, des dispositions devraient être prises en la matière. Je me suis renseigné sur les raisons qui pouvaient motiver de telles affectations. Pour ce qui concerne un des cas précités, la fonctionnaire s'est vue contrainte d'accepter provisoirement un poste à Arlon à la suite d'une promotion. Cependant, elle espère être réaffectée à Liège.

Des situations semblables sont nombreuses. Dans d'autres cas, l'un et l'autre travaillent; le premier exerçant sa profession à proximité du domicile et l'autre effectuant les trajets pour se

rendre sur le lieu du travail. Ces trajets sont longs, coûteux, fatigants et ne sont bénéfiques pour personne. En effet, les fonctionnaires devant effectuer de longs déplacements auront tendance à rester à la maison en cas de maladie, en grande partie en raison des mauvaises conditions des déplacements.

Dans un domaine comme celui de la fonction publique, pourquoi les administrations ne sont-elles pas déconcentrées alors que les moyens existent ? Lorsque j'avais ce département en charge, j'avais fait procéder à une étude à cet effet par la Fondation universitaire luxembourgeoise. Cette voie de la déconcentration ne semblait pas du tout utopique, même sans télétravail. On n'a cependant pas poursuivi dans cette direction. Au contraire, les administrations sont sans cesse regroupées, que ce soit au niveau de la Justice, des Finances, des Postes, des Téléphones, de la SNCB et de la RTBF où l'on évoque à présent le retour du centre de Namur à Liège.

Dans la province de Luxembourg, de nombreux postes de direction ont été déplacés à Namur ou à Liège, et certaines administrations concentrées à Namur — notamment au niveau de la SNCB — sont aujourd'hui renvoyées à Liège.

Une déconcentration serait souhaitable car un emploi dans une ville moyenne coûte bien moins cher aux administrations centrales, soit plus ou moins 300 000 francs par an. A cette somme devraient s'ajouter le coût social, l'absentéisme, les charges et les transports. En France, on estime ce coût à quelque 600 000 francs par fonctionnaire.

Si d'autres solutions existent, elles devraient être mises en œuvre pour diminuer le coût de la fonction publique. Alors que le déficit de l'Etat fédéral se chiffre à dix mille milliards et que la situation ne sera guère plus brillante demain aux niveaux régional et communautaire, il convient de limiter le coût de l'administration. Une des possibilités consiste à procéder à des regroupements administratifs dans des villes de moyenne importance.

Au niveau de certaines administrations, des solutions sont à l'étude. Le 8 mars dernier, une convention de partenariat a été signée entre l'EDF, Gaz de France, Electrabel et le Collège européen de technologie situé à Longwy et que je préside. Cette convention vise à réaliser la maison et l'immeuble intelligents, respectivement par le biais de la domotique et de l'immotique. Des cours sont donnés actuellement. Toutes les données sont d'ores et déjà réunies. Il reste seulement à les assembler pour que les concepteurs puissent les intégrer dans leurs projets d'immeuble et que les installateurs puissent les appliquer sur le terrain.

L'intérêt de cette maison intelligente ne se limite pas au télétravail. On y trouve également des applications dans les domaines de la sécurité, du confort, de la gestion intelligente, des communications internes et, grâce au câblage, de la télécommunication externe. C'est dans ce cadre que le télétravail trouve sa place.

Les concepteurs de la maison du futur ont donc prévu une possibilité de communiquer avec le lieu de travail. Techniquement, ce n'est même pas une prouesse, c'est seulement l'utilisation de moyens existants : les fax déjà bien connus, les téléconférences qui existent depuis des années, les vidéo-conférences, certes moins développées, mais dont on connaît les applications expérimentales, la téléphonie mobile à laquelle Belgacom s'intéresse et qui aura peut-être davantage d'extension dans le cadre de la privatisation. Je pense enfin à la vidéophonie et aux déviateurs téléphoniques qui permettent de dévier, comme leur nom l'indique, les communications téléphoniques du bureau vers le domicile ou vers un secrétariat.

Par ailleurs, il est désormais impensable de travailler sans ordinateur. Il existe, aujourd'hui, des ordinateurs miniatures vous permettant de voyager tout en restant en communication avec l'organisme qui vous mandate à l'étranger. En outre, les télécopieurs, les modems réduisent les distances quasi à néant et permettent de communiquer avec une plus grande rapidité.

N'oublions pas, bien sûr, les banques de données qui manquent sans doute dans la fonction publique; un conseiller d'Etat avec lequel je m'entretenais récemment regrettait leur insuffisance.

Monsieur le ministre, je pense qu'il conviendrait d'améliorer le savoir-faire de nos fonctionnaires. Il est tentant de caricaturer la lente évolution des mentalités dans l'administration. Le passage de la plume d'oie — tout un symbole — à la plume ballon ne s'est pas fait sans mal : la plume d'oie semblait tellement plus sympathique, plus humaine ! En tant qu'enseignant, j'ai connu l'interdiction faite aux enfants d'employer le porte-plume réservoir et, plus tard, le stylo à bille. Je ne suis d'ailleurs pas sûr que l'administration autorise actuellement son emploi dans les livres d'état civil. Alors que les banques exigent les signatures au stylo à bille parce qu'il offre une plus grande sécurité !

J'estime que tout un travail reste à accomplir pour améliorer le savoir-faire de nos fonctionnaires qui devraient avoir accès aux techniques les plus modernes telles que la bureautique et la télématique. En effet, le travail fourni par l'administration profite non seulement à l'administration elle-même, mais également aux entreprises et aux fonctionnaires.

Lorsque j'étais ministre de la Fonction publique, j'ai souvent défendu l'idée suivante : s'ils le souhaitent, les fonctionnaires doivent pouvoir accéder à d'autres postes. Ainsi, pourquoi ne pourraient-ils pas valoriser leurs qualités en travaillant dans les entreprises ? Vous rétorquerez qu'à un moment donné, la Fonction publique manquait cruellement d'informaticiens, car ceux qui avaient été formés à la Fonction publique trouvaient des emplois dans le secteur privé. Le rôle ainsi joué par les pouvoirs publics n'est cependant pas négatif.

On a souvent dit que la politique était l'art de gouverner. Sans complaisance, j'ajouterais que la politique est actuellement devenue l'art d'administrer. Telle que je l'envisage, la politique doit anticiper les événements et aider à faire changer les comportements. Cette tâche n'est pas aisée, car tout changement provoque des réactions, qu'elles soient individuelles ou qu'elles émanent de tous les groupes constitués : politiques, administratifs, syndicaux et sociaux. Il est difficile de modifier le comportement des gens. Les créateurs sont rares. Ils détiennent, en outre, rarement le pouvoir.

A mon sens, le télétravail pourrait constituer un projet de Gouvernement. Cette perspective nécessite un travail qui doit être réalisé en profondeur. Des concepteurs, des installateurs, des ouvriers qualifiés, des enseignants, des syndicalistes, des juristes, des psychologues, des sociologues et des médecins pourraient y être intégrés. Je formulerai tout à l'heure des propositions à cet égard.

Notre pays, à l'instar de l'Angleterre, a innové dans le domaine des chemins de fer, lesquels ont suscité une véritable révolution, et a exporté cette production.

Notre action dans le secteur du nucléaire n'est pas négligeable non plus. Ceux qui s'y opposent doivent bien admettre qu'il a stimulé les milieux universitaires. Le nucléaire a donné à notre pays l'occasion de montrer son savoir-faire et de le transmettre à l'extérieur.

Je pense que les domaines du télétravail, de l'informatique et de la télématique — partant, logiciels ou *software* — nous imputent un rôle très important. Des expériences sur le télétravail ont été réalisées. Si elles n'ont pas toujours été concluantes en raison des difficultés rencontrées, certaines, menées notamment à l'étranger, ont toutefois laissé apparaître que le travail à distance rend aux travailleurs la flexibilité qu'ils souhaitent trouver dans l'exercice de leur tâche.

Nous savons tous que chaque individu possède un rythme de vie très personnel. Certains préfèrent travailler le matin, d'autres le soir, d'autres encore durant la nuit. Le télétravail donne la possibilité aux travailleurs de suivre leur biorhythme en leur offrant la liberté de choisir le moment où ils souhaitent travailler. Les explications de ce choix sont parfois rationnelles. Certains avancent entre autres qu'il est plus facile d'utiliser l'ordinateur central durant la soirée que pendant la journée. En réalité, ces personnes préfèrent nettement travailler le soir plutôt que le matin. Ce choix est compréhensible et acceptable. Certes, les difficultés sont nombreuses; les syndicats de la fonction publique, notamment, devront se pencher sur le problème.

Les télétravailleurs pourraient apparaître comme des privilégiés aux yeux de leurs collègues. Travaillant plus vite, ils auraient une productivité de plus de 30 p.c. supérieure aux normes habituelles. Cette productivité accrue appelle une réflexion quant au volume de l'emploi et au statut des personnes employées à domicile, dans des centres de quartier ou encore dans ces centres parcellisés.

Il faudrait également étudier le calcul des allocations, le coût d'achat ou de la location des appareils, ainsi que les frais de fonctionnement.

Il conviendra, par ailleurs, de prendre en compte les facteurs psychologiques. Certaines personnes désirent se rendre sur leur lieu de travail afin d'entretenir des contacts humains. Toutefois, sur ce plan, la concrétisation du projet pourrait s'effectuer de manière progressive, avec souplesse, en permettant à ceux qui le souhaitent de travailler un ou deux jours par semaine au sein de leur administration. Toutes les formules sont envisageables; il conviendrait simplement de préciser les modalités d'application. En fin de compte, la réalisation du volume de travail demandé s'avère plus déterminante que le respect de normes horaires, même assorties d'une certaine flexibilité.

Les syndicats devront être associés aux décisions pour que le télétravail envisagé — non seulement sur le plan technique, mais aussi dans le contexte social — se réalise sans affaiblissement de la protection sociale.

Monsieur le ministre, je vous ai déjà posé une question écrite sur le sujet. J'ai également interrogé votre collègue titulaire du portefeuille de l'Emploi et du Travail en élargissant le débat au secteur privé.

Pourriez-vous répondre aux questions suivantes?

Y a-t-il, au sein de l'administration, un groupe de fonctionnaires qui étudient le problème du télétravail appliqué à l'administration? J'aimerais vous l'entendre confirmer ici.

Ne croyez-vous pas que, compte tenu de l'ampleur du problème, il faudrait constituer des sous-groupes pour revoir, notamment, la législation du travail? Car travailler dans l'administration est une chose, travailler dans des centres de quartier ou à domicile en est une autre.

Du point de vue médical, le fait de travailler devant un écran d'ordinateur peut induire des pathologies, notamment oculaires. Nous devons être attentifs à cet aspect de la question.

Il faut également tenir compte du facteur humain. Certaines personnes aiment travailler coude à coude. Que se passera-t-il si elles prestent leurs heures à domicile ou dans des centres satellites? Quel peut être l'impact — tant sociologique que psychologique — d'un tel changement?

Par ailleurs, les syndicats de la fonction publique ont à examiner l'aspect social de la question.

Dans certains pays, on confie à un groupe parlementaire — je sais que cette pratique n'est pas courante en Belgique — le soin d'étudier un problème neuf ou méritant une étude approfondie. Je souhaiterais que l'on procède de la sorte concernant l'opportunité de mettre en place le télétravail dans l'administration.

En outre, ne pourrait-on pas mener, sur le terrain, une expérience limitée dans le temps afin d'évaluer le télétravail — sous différentes formes — dans la fonction publique? Cet essai pourrait durer trois ans — avec prolongation éventuelle — de sorte qu'on puisse en retirer toute la substance.

Ce sujet mérite donc notre attention et est déjà étudié dans différents pays. Il n'est pas souhaitable que la Belgique soit en retard dans ce domaine.

J'en arrive à ma dernière considération. Vous êtes un homme imaginaire, monsieur le ministre. Dès lors, vous ne manquerez certainement pas d'apporter un éclairage neuf sur ce problème. (Applaudissements.)

M. le Président. — La parole est à M. Tobback, ministre.

M. Tobback, ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique. — Monsieur le Président, je voudrais tout d'abord remercier M. Deworme pour l'intéressante interpellation qu'il vient de développer. Celle-ci me donne l'occasion de vous entretenir d'un domaine me paraissant, en effet, porteur d'avenir et prometteur.

Je voudrais commencer par énoncer quelques vérités, quelques faits, quelques constats.

Tout d'abord, l'Etat fédéral est l'employeur le plus important du pays puisqu'il emploie 82 000 personnes. Peut-être certaines multinationales font-elles mieux en la matière mais elles doivent, en tout cas, être peu nombreuses en Europe.

L'autorité fédérale ne peut donc se permettre de ne pas tenir compte du développement actuel des télécommunications de haute technologie.

J'en arrive à un autre constat. Le télétravail, dont la définition est encore floue, fait certainement partie de ce développement porteur d'avenir, dont il faut être conscient et qu'il faut prendre en considération.

Enfin, je suis presque certain qu'aucun projet n'existe en matière de télétravail à l'échelon fédéral.

J'ai connaissance d'une expérience de ce type dans la province d'Anvers et je sais que l'Union européenne a organisé, en septembre 1993, un congrès sur le télétravail, en collaboration avec la Région flamande et le « *Innovatie- en Technologiecentrum voor de Kempen* », en abrégé « *Innotek* ». Un compte rendu extrêmement intéressant des travaux de ce congrès démontre que seul le secteur privé s'intéresse actuellement au télétravail en Belgique.

Par ailleurs, un article paru récemment dans le journal néerlandais *NRC Handelsblad* fait état de chiffres récents en cette matière qui laissent apparaître que ce phénomène, quoique d'ampleur limitée, connaît un certain développement dans d'autres pays, notamment aux Pays-Bas où, pour l'année 1993, 66 « télétravailleurs » étaient recensés sur 10 000 travailleurs. Leur nombre s'élève à 48 en Allemagne, et à 36 aux Etats-Unis, toujours sur une population de 1 000 travailleurs.

Même si les Pays-Bas n'ont pas particulièrement la fibre technologique, nous devons bien constater qu'ils stimulent les expériences de télétravail en les étendant même aux travailleurs moins qualifiés et, notamment, aux personnes handicapées, qui sont nombreuses à se retrouver dans cette catégorie.

Vous savez que nous essayons depuis quelques années de recruter davantage de personnes handicapées dans les administrations de l'Etat, sans grand succès. Les intégrer dans le circuit du télétravail permettrait de contrer un des arguments généralement avancés pour ne pas les accueillir, à savoir des problèmes pratiques d'organisation, qui, il est vrai, sont parfois insolubles.

Par ailleurs, ce n'est certainement pas un hasard si ce problème a été soulevé par quelqu'un qui vient du fin fond du Luxembourg!

J'ajoute que les Pays-Bas ont recours à ce système parce que cela leur permet de décentrer du travail vers les régions rurales. Alors que ce pays compte actuellement entre 1,3 et 1,9 million d'employés pouvant entrer en ligne de compte pour le télétravail, on estime qu'en l'an 2000, cette formule d'emploi sera effective pour 441 000 Néerlandais, ce qui représente une proportion considérable du nombre total d'employés.

Je voudrais me référer à présent à une enquête qui a eu lieu en Belgique et qui posait simultanément à 4 634 personnes les deux questions suivantes: êtes-vous intéressé par du travail à domicile et êtes-vous intéressé à travailler plus près de votre domicile? Il est clair que la deuxième question est de nature à falsifier complètement les résultats en raison du nombre important de personnes qui sont certainement désireuses de diminuer la longueur des trajets vers leur lieu de travail. Cependant, selon les résultats de cette enquête, 73 p.c. des personnes interrogées se disent intéressées ou prêtes à participer à un projet de télétravail.

Avant de poursuivre, définissons la notion de ce mode de travail. Au sens large, il est question de télétravail lorsque le lieu de travail est géographiquement distinct de celui du siège de l'employeur, le relais étant assuré par le biais des nouvelles technologies: microélectronique, télécommunications et domotique.

Le télétravail ne doit pas nécessairement être effectué au domicile de l'employé. Ainsi, il peut être organisé dans un centre situé dans le village ou dans la ville où habite l'employé, ce centre étant pourvu des postes de travail nécessaires.

Bien des solutions peuvent donc être imaginées, et les avantages d'un tel système sont évidents. Citons notamment les économies, non seulement sur le plan des espaces de bureaux, mais aussi au niveau de leur coût. En effet, un bureau situé à Virton est certainement beaucoup moins cher qu'un bureau situé rue Belliard à Bruxelles. Un autre avantage est évidemment l'allongement du temps libre pour l'employé, compte tenu de la diminution du temps consacré aux déplacements. Si cet avantage paraît évident pour ceux qui effectuent de longs trajets — et vous avez cité l'exemple extrême Virton-Liège — il est réel également pour ceux qui effectuent des déplacements plus brefs, par exemple Louvain-Bruxelles, compte tenu des difficultés de la circulation aux heures de pointe. Je ne serais certainement pas le seul, dans cette assemblée, à me réjouir de pouvoir disposer de plusieurs heures de temps libre par jour, si le Sénat pouvait se réunir en « téléconférence » !

Si tout cela nous semble aujourd'hui bien futuriste, je suis convaincu qu'en l'an 2000, le télétravail sera devenu une réalité, mais peut-être pas pour les assemblées parlementaires qui y perdraient beaucoup de leur charme !

Par ailleurs, il est clair que ces techniques amélioreraient sensiblement le confort de l'existence et la qualité du travail.

Je le dis en boutade, mais j'imagine que lorsqu'un contrôleur des contributions a fait deux heures de train ou une heure de file dans la circulation automobile, il ne doit pas se mettre au travail dans les meilleures dispositions. Il est certainement prêt à prendre sa revanche sur le premier contribuable venu !

Plusieurs éléments plaident donc en faveur de cette méthode. Le ministre des Communications du Gouvernement flamand, M. Sauwens, y a trouvé, à juste titre, le début d'une solution au problème des déplacements. Toutefois, s'il faut essayer d'améliorer les transports en commun pour rencontrer en partie le problème de la circulation automobile, on ne doit pas s'imaginer que la question sera résolue pour autant.

Lorsqu'en l'an 2000, aux Pays-Bas, 441 000 personnes pourront travailler à domicile, ce pays connaîtra un allègement certain de ses problèmes de transport et de circulation sur autoroutes.

C'est donc un point à traiter dans le cadre de la mobilité. Les syndicats sont assez circonspects à cet égard, car cette politique implique une flexibilité plus grande dans l'engagement du personnel. Je ne pense pas que leur préoccupation porte sur la productivité mais bien sur les abus possibles en la matière.

Les autorités des Pays-Bas effectuent actuellement des expériences dans leurs départements *Verkeer* et *Waterstaat* et prochainement aux Finances. Je suppose qu'elles auront une influence favorable sur l'intégration des handicapés et sur l'adéquation entre l'habitat et le travail.

Nous devons prudemment nous diriger dans cette voie et être très attentifs à la manière dont évoluera cette problématique.

Lorsque M. Delors, dans son programme de relance de l'Europe, parle des autoroutes de l'avenir, quand, aux Etats-Unis, M. Gates envisage des investissements importants pour le réseau autoroutier, on peut imaginer que des opportunités seront créées. Peut-être est-ce une répétition de la question du canal de Panama ? Même, si dans un premier temps, des problèmes sont apparus, dans un second temps, le canal de Panama s'est révélé fort utile. En d'autres termes, ce projet doit être étudié. A première vue, il peut sembler assez fantaisiste ou trop ambitieux mais, selon moi, il peut permettre de multiplier les perspectives d'avenir en la matière.

En tant que responsable de la Fonction publique, j'estime que nous ne devons pas négliger cette piste. Nous devons nous lancer dans ce projet mais ne pas répéter l'erreur que nous avons commise par le passé en ce qui concerne l'informatisation. En effet, nous nous sommes intéressés à ce domaine beaucoup trop tardivement et de façon désordonnée, ce qui a eu de fâcheuses conséquences. Nous devons donc être attentifs en la matière.

Par ailleurs, nous devons nous doter d'une instance de décision qui puisse être intégrée à de tels projets. C'est en effet ce qui nous fait cruellement défaut actuellement, car il n'existe pas de véritable ministre de la Fonction publique. Celui-ci peut uniquement se limiter à empêcher les autres instances de prendre une décision. De manière un peu exagérée, on pourrait dire que dans le domaine de

la Fonction publique, mon pouvoir réside dans la force d'inertie. Je peux, par exemple, empêcher certains départements de procéder à des recrutements, de modifier leur cadre mais, jusqu'à présent, je ne suis pas en mesure de leur imposer des modifications dans ce domaine. Des changements sont prévus en la matière, c'est ce qui explique, notamment, des manifestations comme celle qui se déroule aujourd'hui à Louvain. Selon moi, la mise sur pied d'un département des Affaires générales est donc indispensable. Une décision est d'ailleurs intervenue à cet égard au niveau du Gouvernement. Elle entrera en application au 1er janvier 1995 ou au 1er janvier 1996, selon les progrès qui auront été enregistrés entre-temps. C'est uniquement à ce niveau que des mesures pourront être prises.

Je suis convaincu que nous pouvons prendre une avance sur les activités du secteur privé, car nous disposons d'un éventail plus large que celui-ci, au niveau des possibilités d'expérimentation. C'est la raison pour laquelle je suis attentivement l'évolution menée à l'administration provinciale d'Anvers, à la suite d'une étude scientifique effectuée en collaboration avec de *Universitaire Instellingen Antwerpen*. Des projets pilotes sont actuellement mis sur pied. Au niveau de la députation permanente et de ses notifications hebdomadaires, par exemple, trois agents ont été engagés à mi-temps et ont été autorisés à travailler à domicile. L'expérience s'est révélée positive.

La province étudie actuellement la possibilité de créer une zone technologique, afin de réorganiser le travail à domicile mais au niveau régional.

On essaie également d'adapter les équipements techniques de la Maison provinciale d'Anvers, de telle façon que des employés vivant en Campine puissent travailler à domicile car un grave problème se pose au niveau des correspondances qui existent avec cette région.

Dès lors, la province considère également ce projet sous l'angle de la problématique de la mobilité.

Dans le cadre de la discussion concernant le cahier de revendications qualitatives établi par les syndicats, j'ai annoncé au Comité « A » que je souhaitais entamer des expériences en la matière. Je suis convaincu qu'il convient de leur attribuer le rôle de département pilote et je tenterai de faire de même au sein de mon administration. En effet, bien que vraisemblablement peu de personnes soient concernées, pourquoi, alors que le fax existe, un traducteur devrait-il effectuer, tous les jours, de longs trajets pour venir travailler dans mes services, alors qu'il peut le faire à son domicile dans des circonstances et conditions plus favorables ? Certains travaux effectués par des dactylographes — pour autant qu'ils soient encore nécessaires — peuvent être faits à domicile. Il est donc inutile de constituer un *pool* sur le lieu de travail s'il est possible de transmettre les documents par fax. Certaines solutions sont donc tout à fait réalisables et seront mises en œuvre, même si elles impliquent une révolution dans les esprits.

J'en viens à présent aux questions précises que vous m'avez adressées. Tout d'abord, actuellement, aucun groupe de travail n'a été constitué pour étudier ce sujet. La préparation d'expériences exige qu'un tel groupe soit constitué d'experts d'universités et d'autres origines ainsi que de personnes, même étrangères, ayant une expérience dans le dossier en question. Mon intention est de constituer un tel groupe d'ici peu.

Les thèmes que vous avez cités pourront être soumis à ce groupe de travail. J'attire votre attention sur le fait qu'un arrêté royal règle le problème des terminaux et des écrans. La discussion avec les syndicats en la matière est tout à fait nécessaire.

Je suis à votre disposition pour débattre de ce sujet à la commission de l'Intérieur si tel est le souhait de ses membres.

Enfin, en ce qui concerne le projet pilote, je vous ai fait part de mon intention de le mettre en œuvre, notamment au sein de mon département. Je demanderai au collège des secrétaires généraux qui vient d'être réorganisé de voir comment éventuellement procéder à plusieurs expériences pilotes menées simultanément dans différents départements. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à l'interpellateur.

M. Deworme (PS). — Monsieur le Président, la réponse du ministre me réjouit particulièrement car je peux constater que l'on progresse. Un ministre aussi compréhensif et disposé à se lancer dans ce qui peut être considéré comme une aventure est assez rare.

Dans d'autres pays, en Hollande et en France par exemple, des expériences ont été menées. Je crois qu'elles ouvrent la voie de l'avenir. Dès lors, celles que vous comptez mettre en œuvre, monsieur le ministre, me satisfont pleinement.

Je n'ai pas évoqué la situation des personnes handicapées; vous avez comblé ce vide de mon exposé avec raison. Lorsque j'étais ministre de la Fonction publique, j'avais fait porter de 1 à 2 p.c. le quota des handicapés pouvant travailler à la Fonction publique. Vous avez eu raison, monsieur le ministre, de mettre en évidence la possibilité pour ces personnes d'exercer une fonction grâce au télétravail, ce qui diminuera pour elles la difficulté de trouver un emploi.

M. le Président. — L'incident est clos.
Het incident is gesloten.

INTERPELLATIE VAN DE HEER MAERTENS TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN JUSTITIE EN ECONOMISCHE ZAKEN EN TOT DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN AMBTENAREN-ZAKEN OVER «HET OPTREDEN VAN DE GENTSE STADSPOLITIE OP 11 MAART 1994 TEGEN GEWELDDLOZE DEMONSTRANTEN»

INTERPELLATION DE M. MAERTENS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA JUSTICE ET DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET AU MINISTRE DE L'INTERIEUR ET DE LA FONCTION PUBLIQUE SUR «L'INTERVENTION DE LA POLICE COMMUNALE DE GAND LE 11 MARS 1994 CONTRE DES MANIFESTANTS NON VIOLENTS»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Maertens tot de Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken en tot de minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken over «het optreden van de Gentse stadspolitie op 11 maart 1994 tegen geweldloze demonstranten».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Maertens (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, vrijdag 11 maart jongstleden is een niet-aangevraagde betoging van ongeveer 130 krakers en hun sympathisanten op de Kouter te Gent uiteengejaagd. Dit gebeurde omstreeks 16 uur. Bij de eerste charge werden ongeveer 20 manifestanten opgepakt en drong de mobiele eenheid van de Gentse stadspolitie onder meer het RVA-gebouw binnen om manifestanten te fotograferen. Een hergroepering van de betoging vond plaats op de Korenmarkt, waar besloten werd naar het commissariaat Bijloke te trekken waar de opgepakte vermoedelijk naartoe waren gebracht. Deze optocht werd bruusk beëindigd door een politie-interventie in de Veldstraat. Hierbij werden mensen, die in het geheel geen weerstand boden, met de lange wapenstok in het gezicht geslagen en werden demonstranten achtervolgd tot in openstaande winkels en opgepakt, hoewel niemand enig verzet bood. Het ging hier met andere woorden zeer duidelijk om een geweldloze demonstratie.

Onmiddellijk na deze actie vond een klopjacht plaats op de resterende demonstranten, die inmiddels overal verspreid, alleen of in kleine groepjes, in het centrum rondliepen. Hierbij werden op de meest uiteenlopende manieren 50 mensen opgepakt. Onafhankelijke ooggetuigen, zoals toevallige voorbijgangers en bezoekers van tearooms, waren de betogers gunstig gezind en spraken over een «beestachtige» manier van politieoptreden. Dit gebeurde in Onderbergen, Korte Meer, Veldstraat, Kouter en op de Korenmarkt en omliggende.

Volgende feiten werden hierbij genoteerd. Gearresteerden moesten op straffe van slagen met de lange wapenstok op hun buik in de combi's gaan liggen, vaak bovenop elkaar. Op de grond liggende mensen werden geslagen, onder andere op de plaats van de nieren en in het gezicht. Hierbij viel een klein aantal licht gewonden. Het personeel van De Lijn hielp mee de wegvlochtende demonstranten — of waren het gewoonweg panikerende omstaanders? — tegen te houden. Ook hierbij werd iemand door de interventie van een buscontroleur licht gewond.

Winkelende mensen die eruit zagen als potentiële demonstranten werden mee opgepakt. Personen die op het terras van café «Het Damberd» zaten, werden eveneens opgepakt. Vele opgepakte werden geboeid. Soms werden zelfs drie mensen aan elkaar geboeid. Reeds één uur vóór de demonstratie werden zogenaamd verdachte personen opgepakt. In totaal werden 70 personen gearresteerd, en niet 53 zoals officieel werd vrijgegeven, onder wie een relatief groot aantal minderjarige scholieren.

Ook in de combi's zou het hier en daar tot schermutselingen zijn gekomen, toen arrestanten een zogenaamd «gebod tot stilte in het voertuig» niet wilden naleven.

Een vijftiental mensen verbleef tussen 4 en 8 uur in de politiepost Bijloke, een 55-tal anderen werden naar Gentbrugge gebracht en ook werd een aantal arrestanten gemeld bij de gerechtelijke dienst in de Belfortstraat.

Alle arrestanten werden gefouilleerd. Hierbij werden slechts twee bezwarende stukken gevonden, namelijk niet toegelaten zakmessen. Er werd geen enkel wapen gevonden van het genre pistool, traangas of dolk.

Medische verzorging die tijdens het fouilleren werd gevraagd, werd resoluut geweigerd. Ook het plegen van een telefoontje werd niet toegestaan. Na het fouilleren en de inbeslagname van persoonlijke bezittingen, werden alle arrestanten in cellen opgesloten en in één geval kwamen hierdoor tien mensen terecht in een cel van vier meter bij twee. Voor de meesten duurde deze opsluiting 3 uur. Bij de vrijlating werden de persoonlijke bezittingen teruggegeven. Er werd echter geen akte gemaakt van de inbeslagname of de teruggave. Het achterhouden van agenda's, papieren en dergelijke is dus mogelijk geweest en achteraf is dit niet meer controleerbaar.

Naar verluidt werden alle arrestanten onder fysieke dwang gefotografeerd. Naar eigen zeggen hadden de agenten hiervoor de toestemming van een procureur. Weigeren om gefotografeerd te worden, werd met vuistslagen beantwoord, ook op het gezicht. De arrestant werd door twee agenten voor de camera vastgehouden. Na de foto werd de arrestant op de grond gegooid.

Deze feiten werden mij medegedeeld en zouden zijn gebeurd in de stedelijke bewaarinrichting Gentbrugge. Na opsluiting en fotograferen werden alle arrestanten onder begeleiding van leden van de mobiele eenheid tot tien kilometer buiten het stadscentrum weggevoerd en losgelaten. Ook dit wegvoeren gebeurde onder dwang. Ik geef een voorbeeld. Iemand die het politiebureau in Gentbrugge buitenstapt en naar huis wil gaan, wordt opgetild en hardhandig in een combi geworpen om op een voor hem onbekende plaats te worden gedropt. Van de aanhouding is geen enkele verklaring of akte opgesteld die door de arrestanten, gezien, laat staan ondertekend is.

Het is uiteraard onmogelijk een volledige lijst van geweldplegingen door te geven, maar iedere arrestant heeft ongetwijfeld zijn of haar eigen verhaal, zeker degenen die met de vooropgestelde demonstratie eigenlijk niets te maken hadden en die toch werden gearresteerd.

Dit optreden staat in schril contrast met het antwoord dat u gaf op mijn vraag nummer 362 van 16 januari 1993 over de opleiding van politie en rijkswacht voor het optreden bij manifestaties. Ik haal er één veelzeggende passage uit: «Wat het fotograferen betreft, wordt in een instructie van de rijkswacht bepaald dat personen die het voorwerp uitmaken van een bestuurlijke aanhouding slechts mogen worden gefotografeerd indien zich ernstige incidenten hebben voorgedaan gedurende de ordedienst, en voor zover dat een gerechtelijk onderzoek wordt geopend.»

Welnu, volgens de politiecommissaris — ik lees dit in *Het Volk* van 12 maart — is alles zonder incidenten verlopen. Bovendien is er geen gerechtelijk onderzoek geopend tegen de demonstranten, maar wel tegen de Van Goethem-krakers. Er is slechts een onrechtstreeks verband tussen beide voorvallen.

Mijnheer de minister, in verband met deze feiten heb ik nog een aantal vragen.

Ten eerste, in hoever hebben de oproeragenten zich in deze feiten gedragen volgens de artikelen 22 en 37 van de wet van 5 augustus 1992? Hun hardhandig optreden blijkt niet «redelijk» te zijn en niet «in verhouding» te staan tot het nagestreefde doel.

Ten tweede, welke zijn de rechten van de arrestanten in dergelijke situaties?

Ten derde, welke procureur zou in deze situatie toestemming gegeven hebben tot het fotograferen? Staat deze toestemming wellicht in verband met die andere rechtszaak, namelijk tegen de krakers van het hotel Van Goethem, waar men identificatieproblemen had? Op welke wettelijke basis beroept men zich om zo maar van de ene situatie naar de andere over te stappen?

Ten vierde, is het een normale procedure binnen de administratieve aanhouding dat mensen op een onbekende plaats, ver buiten het centrum, worden gedropt? Of wordt hier een andere tactiek mee bedoeld?

Ten vijfde, geldt uw antwoord in verband met het fotograferen zowel voor de rijkswacht als voor de politie? Zo neen, mogen politie- en rijkswachtoverwachtingen tegengesteld zijn? Zo ja, heeft de politie hier deontologisch correct gehandeld? (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Raes.

De heer Raes (Vl. Bl.). — Mijnheer de Voorzitter, de interpellatie van senator Maertens noopt mij tot een aantal opmerkingen.

Men hoorde hier enige — ik wil aannemen goedbedoelde — stemmingmakerij ten gunste van een in ons land vrij nieuw verschijnsel, namelijk de georganiseerde kraakbeweging. Deze krakers werden in een uiteenzetting van collega Maertens in de Vlaamse Raad, enkele weken geleden, voorgesteld als «sterk politiek geëngageerde studenten van het alternatieve type, overwegend afkomstig uit goeie families». «Het zijn niet zomaar daklozen» werd er nog bijgevoegd.

Wie objectief wil zijn, kan niet anders dan vaststellen dat het bij deze krakers gaat om een harde anarchistische kern die zich sinds het begin van dit jaar, meer bepaald in Gent, voortdurend in de actualiteit werkt.

Zij werden eerst verdreven uit een aantal door hen gekraakte woningen, eigendom van het OCMW, woningen die in dergelijke staat van vervuiling waren gebracht dat ze na hun vertrek moesten worden gedesinfecteerd en dichtgemetseld. Vervolgens kraakten zij een 18e eeuwse pand, eigendom van de Vlaamse Gemeenschap, het veel besproken Hotel Van Goethem, waar ze naar eigen zeggen ateliers, creatieve ruimten en zelfs een fietsherstellings-werkplaats zouden inrichten. Men kan zich afvragen waar de te herstellen fietsen vandaan kwamen!

Het is niet het ogenblik om in te gaan op de peripetieën van deze bezetting, maar men kan toch noteren dat deze krakers zich op geen enkel ogenblik wensten bekend te maken: ze wisten hun identiteit mede te delen en vertoonden zich nooit anders dan gemaskerd. Voorts wensten zij geen enkele verbintenis te ondertekenen tegenover wie ook.

Toen zij uiteindelijk begin maart uitgedreven werden, bleek uit de televisiebeelden dat ze zich, noch steeds gemaskerd, in groep verplaatsten, onder meer met een wagen met Duitse nummerplaat. Meteen werd een ander leegstaand gebouw, eveneens eigendom van het OCMW, door hen gekraakt. Daarna vond de krakersbetoging van vrijdag 11 maart plaats, waarover het in deze interpellatie gaat.

Ik begrijp de kommer van de interpellant niet. Wanneer men alle krantenverslagen en commentaren op 12 en 14 maart naast elkaar legt, moet men wel besluiten dat de betoging uiteraard niet was aangevraagd; dat ze was gepland op de dag waarop de traditionele «100-dagenviering» van een aantal Gentse scholen zou doorgaan; dat de manifestanten — ik citeer de pers — «de bekende groezelige krakerslook vertoonden, van anarcho-punk tot nieuwe hippie» en dat zij alweer gemaskerd waren. De politie heeft de krakers drie tot viermaal gesommeerd uiteen te gaan, zonder enig gevolg. Vervolgens heeft men doeltreffend ingegrepen en een 50-tal manifestanten voorgeleid, die allen dezelfde dag werden vrijgelaten. De identiteitscontrole wees uit dat nog niet de helft van de voorgeleiden Gentnaars waren, maar dat ze zowat van overal afkomstig waren, van Poperinge en Oostende tot Maaseik en Hechtel.

Wij vragen ons af waarover men zich eigenlijk beklaagt, zelfs in de Gentse gemeenteraad kan een SP-interpellante die SP-burgemeester Temmerman over het gebeurde ondervroeg, «geen

details geven over harde tussenkomsten van de mobiele eenheid». Als we dit optreden vergelijken met het veel doortastender optreden van bepaalde politiediensten tegen Vlaams-nationale vreedzame, ongemaskerde en ongewapende betogers, bijvoorbeeld bij recente koningsbezoeken, dan hebben wij vragen en bekommernissen, die niet dezelfde zijn als die van de interpellant.

Wij zijn van oordeel dat het toelaten van manifestaties van krakersgroepen, zoals we dit nu in Gent meemaken, bij de bevolking van deze stad onrust schept.

Bij een bespreking in de Vlaamse Raad zei de CVP-vertegenwoordiger onlangs: «Aanvoeren dat men dakloos is, mag geen alibi zijn om het eigendomsrecht met voeten te treden. Het betreft een misdrijf en wij kunnen er niet streng genoeg tegen optreden.»

De krakers, intussen ondersteund door een «comité» waarvan buiten henzelf alleen de trotskistische «Socialistische Jonge Wacht» en de extreemlinkse «Democratie '94» deel uitmaken, beloven nog meer straatruoer. Daarom had ik graag van de betrokken ministers vernomen welke maatregelen zij overwegen om aan deze moeilijk te controleren anarchistische activiteiten die, ik herhaal het, bij de betrokken bevolking het gevoel van onveiligheid doen toenemen, een einde te maken. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tobback.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Mijnheer de Voorzitter, wanneer men in een stad — Brussel, Leuven, Brugge of Gent — wordt geconfronteerd met een groot aantal daklozen terwijl er meer dan 4 000 leegstaande panden staan te verkrotten, kunnen er uiteraard niet veel maatregelen worden genomen, waarbij het heilig eigendomsrecht centraal staat. Dat is dan de voornaamste oorzaak van onrust. Het zal wel waar zijn dat dit door allerlei avonturiers kan worden geëxploiteerd. Dat was het geval in Gent en ook in Ronse. Ik weet niet of men in Gent af en toe Duitse nummerplaten ziet, maar ik weet met grote zekerheid dat ze in Ronse wel zijn gesignaleerd. Ik stel dus voor dat de ene de andere niet verwijt een Duitse nummerplaat te hebben opgemerkt. Ik heb trouwens nooit geweten, mijnheer Raes, dat u vies was van Duitse nummerplaten.

Na deze korte inleiding zal ik nu antwoorden op de interpellatie van de heer Maertens.

Eigenlijk kan dit antwoord samengevat worden door artikel 1 van de wet op het politieambt te citeren, waarin staat: «De politiediensten vervullen hun opdrachten onder het gezag en de verantwoordelijkheid van de overheden die daartoe door of krachtens de wet worden aangewezen».

Bij het vervullen van hun opdrachten van bestuurlijke of gerechtelijke politie, waken de politiediensten over de naleving en dragen zij bij tot de bescherming van de individuele rechten en vrijheden, evenals tot de democratische ontwikkeling van de maatschappij.

Om hun opdrachten te vervullen, gebruiken zij slechts dwangmiddelen onder de voorwaarden die door de wet worden bepaald.»

Dit artikel bevat het tweeledig antwoord op de vragen van de heer Maertens.

Ten eerste zijn er het gebruik van dwang in het algemeen en de regels in verband met het optreden van de politiediensten voor ordehandhaving. In het algemeen bepaalt de wet op het politieambt in de artikelen 1 en 37 dat de politiediensten slechts dwangmiddelen mogen gebruiken op de door de wet bepaalde voorwaarden. Dit houdt naleving van drie principes in: wettelijk doel, evenredigheid en opportuniteit.

Dit is een algemene regel die niet alleen van toepassing is op het gebruik van wapens of vuurwapens, maar ook op alle andere bepalingen van de wet op het politieambt die gebruik van geweld inhouden. De politieambtenaar dient dus alvorens hij geweld gebruikt drie vragen te stellen.

Ten eerste, is het nagestreefde doel van mijn optreden wettelijk?

Ten tweede, kan dat doel niet op een minder gewelddadige manier worden bereikt?

Ten derde, zijn de dwangmiddelen redelijk en staan zij in verhouding tot het nagestreefde doel en de specifieke feitelijke omstandigheden?

Dat de maatregelen een wettig doel moeten hebben, betekent dat men slechts dwang mag gebruiken wanneer men een doel beoogt waarin de wet uitdrukkelijk voorziet, of dat voortvloeit uit de uitvoering van een wettelijke politieopdracht. Een van die opdrachten die de rijkswacht en de gemeentepolitie dienen uit te voeren staat inderdaad vermeld in artikel 22 van de wet, dat bepaalt dat zij zich moeten ophouden in de nabijheid van elke grote volkstoeleloep en de gepaste maatregelen voor een rustig verloop dienen te treffen. Zo zijn ze onder meer belast met het uiteendrijven van samenscholingen die de uitvoering van de wet, van een politieverordening, van een politiemaatregel, van een gerechtelijke beslissing of van een dwangbevel hinderen. In die zin komt het de burgemeester toe de gemeentepolitie bevelen en precieze aanwijzingen te geven over de manier waarop samenscholingen worden uiteendreven.

Dit wettige doel, namelijk het uiteendrijven van een samenscholing, is echter niet voldoende om het als vanzelfsprekend te beschouwen dat geweld kan worden gebruikt. Het doel mag ook niet op een minder dwingende of gewelddadige wijze kunnen worden bereikt. Het moet het ultieme middel zijn waarnaar wordt gegrepen. Elke aanwending van geweld moet daarenboven redelijk en gematigd zijn. Het is dus de plicht van de politiediensten en de politieambtenaren om op een passende manier en met zo weinig mogelijk geweld op te treden. Daarenboven moeten ze ook rekening houden met de risico's die het gebruik van geweld met zich brengt, niet alleen de risico's voor de personen die het voorwerp uitmaken van het geweld, maar ook de gevaren voor derden en voor de politieambtenaar zelf.

Elk gebruik van geweld moet redelijk zijn en in verhouding staan tot het nagestreefde doel. Men spreekt hierbij van het criterium van het minste kwaad. Het geweld mag niet gebruikt worden voor vergelding of intimidatie.

Tot slot moet ieder gebruik van geweld in de mate van het mogelijke voorafgegaan worden door een waarschuwing.

De verantwoordelijkheid voor de openbare orde in de gemeente ligt bij de burgemeester. Het eerste lid van artikel 1 vermeldt dat de politiediensten hun opdrachten vervullen onder het gezag en de verantwoordelijkheid van de overheden die daartoe door of krachtens de wet worden aangewezen. Het is de lokale overheid die het dichtst bij de gebeurtenissen staat die de openbare orde kunnen verstoren en dus veel efficiënter en sneller de gebeurtenissen en de gevolgen ervan op lokaal vlak kunnen inschatten.

Artikel 133 van de nieuwe gemeentewet bepaalt dat de burgemeester een algemene uitvoeringsbevoegdheid heeft voor alle politiemaatregelen. Hij alleen bezit die. Hij kan dus ambtshalve optreden en alle maatregelen nemen met een individuele of bijzondere draagwijdte die tot doel hebben in de gemeente de openbare orde te waarborgen.

Artikel 133bis van de gemeentewet bepaalt dat het de gemeenteraad toekomt geïnformeerd te worden door de burgemeester over de wijze waarop hij deze bevoegdheid uitoefent. Het komt dan ook de minister van Binnenlandse Zaken niet toe te antwoorden. Hij hoeft zich niet te verantwoorden voor het optreden van de politie van Gent of van een andere gemeente.

Ik zal nu antwoorden op de specifieke vragen. Op vraag één valt dus enkel te antwoorden wat onder punt 1 van deze nota staat. Het komt niet aan de minister van Binnenlandse Zaken toe te oordelen over het optreden van de gemeentepolitie ter uitvoering van een opdracht van de burgemeester. Ik ben ten overstaan van de gemeentepolitie een algemeen organiserende bevoegdheid; ik heb geen bevoegdheid aangaande haar operationeel optreden, noch over de wettelijke opdrachten die de burgemeester haar wettig geeft. In dit geval is er wel degelijk een wettelijke opdracht op een wettige manier gegeven. Dat het gemeentereglement en de bevelen van de burgemeester en de politiediensten werden overtreden, staat eveneens buiten kijf. Men kan zich alleen afvragen of de middelen die ingezet zijn in het kader van de wet op het politieambt in verhouding stonden tot de wetsovertredingen of de reglementaire overtredingen die daar zonder enige twijfel werden begaan. Ook de demonstranten zullen immers niet ontkennen dat zij de wet en het reglement niet respecteerden. Het komt mij niet toe te oordelen over uw versie ten opzichte van de politie van Gent.

Op vraag twee kan worden geantwoord dat het de betrokken personen vrij staat om zich te wenden tot de burgemeester of klacht in te dienen bij de gerechtelijke overheden.

Op vraag drie kan ik antwoorden dat de procureur-generaal van het parket bij het Hof van beroep van Gent de minister van Justitie heeft laten weten dat hij zelf noch enige andere gerechtelijke overheid op generlei wijze of in enig opzicht is tussengekomen in deze aangelegenheid, die louter de administratieve politie aanbelangde.

Tenslotte, zoals ik reeds antwoordde op de schriftelijke vraag van de heer Maertens, meen ik dat het in sommige gevallen nuttig kan zijn om inbreuken, die gedurende een manifestatie begaan worden, vast te stellen en de daders te identificeren.

Voor de rijkswacht wordt in een interne instructie bepaald dat dit slechts kan gebeuren indien zich ernstige incidenten hebben voorgedaan gedurende de ordedienst en voor zover het gerechtelijke onderzoek werd geopend. Voor de gemeentepolitie werd geen algemene instructie in die zin gegeven omdat de gemeentelijke overheid zelf de verantwoordelijkheid op zich moet nemen voor de politiemaatregelen die door haar gemeentelijk politiekorps worden uitgevoerd.

In casu is het dus ook niet de minister van Binnenlandse Zaken die afweegt of deze politiemaatregel in overeenstemming is met de wet op het politieambt.

Het is dus volgens de nieuwe gemeentewet de burgemeester en de gemeenteraad die beslissen. Pas in laatste instantie, als er sprake is van inbreuken, kunnen de gerechtelijke overheden optreden.

Ik begrijp dat de aanwezigheid van talloze daklozen enerzijds en de enorme leegstaand en verkrotting anderzijds, reacties van verontwaardiging oproept. Nochtans, het doel heiligt de middelen niet en het is nu eenmaal de taak van de gemeentepolitie om de orde te handhaven.

Mijnheer Maertens, als u mijn antwoord zou mededelen, verzoek ik u dit volledig en correct te doen, en het niet te misbruiken, zoals u dat in Oostende hebt gedaan. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de interpellant.

De heer Maertens (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor zijn antwoord, al heeft hij zich op het einde toch negatief uitgelaten te mijnen opzichte.

Als een lid van het Vlaams Blok spreekt over een «groezelige krakerslook», dan gaat hij enkel voort op het uiterlijk, en dat betekent niets.

Mijnheer de minister, u beweert dat ik uw antwoord heb misbruikt. Misschien heb ik het verkeerd geïnterpreteerd, maar dan is dat zeker niet opzettelijk gebeurd.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

INTERPELLATIE VAN DE HEER CUYVERS TOT DE MINISTER VAN DE KLEINE EN MIDDELGROTE ONDERNEMINGEN EN LANDBOUW OVER «DE NIEUWE MOGELIJKHEDEN IN DE VARKENSTEELT DOOR MIDDEL VAN HET BIOSTROBED»

INTERPELLATION DE M. CUYVERS AU MINISTRE DES PETITES ET MOYENNES ENTREPRISES ET DE L'AGRICULTURE SUR «LES NOUVELLES POSSIBILITES OFFERTES A L'ELEVAGE DES PORCS PAR LA LITIERE BIOLOGIQUE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Cuyvers tot de minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw over «de nieuwe mogelijkheden in de varkensteelt door middel van het biostrobed».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Cuyvers (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, daarnet hadden we een interessante discussie in de commissie over het verband tussen leefmilieu, dierenwelzijn en landbouw als economische factor. In het geval van de «foie gras» zullen we een keuze moeten maken.

Mijnheer de minister, ik interpeleer u vandaag over een nieuwe mogelijkheid om in de varkensteelt door middel van het biostrobbed de economische belangen en het dierenwelzijn te verzoenen.

Ik zal hiervoor — misschien wel paradoxaal — een beroep doen op *Agroinfo*, een publikatie van uw departement. De eerlijkheid gebiedt mij eraan toe te voegen dat ik daaruit veel zal citeren.

In het laatste nummer las ik dat een biostrobbed nieuwe mogelijkheden biedt in de varkensteelt. De varkenshouderij wordt vaak vereenzelvigd met stank, drijfmest en met stressgevoeligheid van de dieren. In Nederland en Frankrijk wordt een techniek ontwikkeld, die een preventieve oplossing biedt voor deze problemen. Het Waals Gewest zag daar wel wat in en is onmiddellijk op de kar gesprongen. Er zijn in Wallonië nu al vijf proefbedrijven met biologisch strobbed.

Volgens dit systeem worden varkens gehouden en vetgemest in boxen voorzien van een strobbed van 80 cm dik en bestaande uit houtzaagsel en fijn gehakt stro. Dit strobbed is bovendien « verrijkt » met bacteriën die de uitwerpselen en het zaagsel omzetten in reukloze compost. Een evaluatie van het project na enkele maanden werpt reeds een licht op de sterke en zwakke punten van het systeem.

Een belangrijk voordeel voor de bedrijfsleider, zijn familie en de buurtbewoners is uiteraard de afwezigheid van reukhinder. Bovendien wordt de vervuiling aanzienlijk verminderd, ook al blijven er twijfels bestaan over de zware metalen in de compost. Een ander voordeel is de spectaculaire vooruitgang op het vlak van het dierenwelzijn. De varkens kunnen ravotten naar hartelust en hun snuffelinstinct de vrije loop laten. Zij zorgen intussen zelf voor de verluchting van het strobbed. Hun groei stelt geen probleem. Hij wordt zelfs bevorderd door de afwezigheid van stress, en de kwaliteit van het vlees heeft er helemaal niet onder te lijden. Nog een pluspunt is de beperkte investering. Kunstmatige verwarming, bijvoorbeeld, is overbodig, aangezien de interne temperatuur van het strobbed permanent tussen de 40 en 50°C blijft.

De keerzijde van de medaille blijkt niet zo zwaar te zijn. Het werk van de bedrijfsleider neemt lichtjes toe, omdat het strobbed geregeld moet worden verlucht. Water is de belangrijkste vijand van het strobbed, omdat het afkoelt. Gebouw en apparatuur moeten dus waterdicht zijn. Een ander nadeel is de grote vraag naar houtzaagsel, waardoor de prijs weleens grillen vertoont. De aanvoer van stro biedt meer zekerheid, maar het vraagt meer dagelijks werk. De verluchting van de hokken vereist een permanente bewaking. Tenslotte belet de temperatuur van het strobbed de vernietiging van bepaalde ziektekiemen.

Een eerste evaluatie van het biostrobbed geeft alleszins aanleiding tot optimisme. Het belooft voor de toekomst, vooral waar de varkensteelt als aanvullende activiteit wordt beoefend en waar, zoals in Vlaanderen, de kleine familiale bedrijven zich in de nabijheid van woningen bevinden.

Graag verneem ik of de federale minister van Landbouw al initiatieven heeft genomen, al dan niet in samenspraak met de regionale ministers, om dit biostrobbed in de varkensteelt als norm te stellen of te promoten.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Bourgeois.

De heer Bourgeois, minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw. — Mijnheer de Voorzitter, het procédé van de varkensteelt op biostrooisel is bij mijn departement goed gekend. Het was immers op initiatief van het departement van Landbouw dat het eerste wetenschappelijke experiment daaromtrent in België op het getouw werd gezet in 1992 in Ath, in samenwerking met de provincie Henegouwen en met de Faculteit Diergeneeskunde van Luik.

Enkele persoonlijke initiatieven van veehouders die dit systeem wilden toepassen, zijn echter op een mislukking uitgelopen. Om deze reden is enige terughoudendheid geboden.

Deze techniek vereist immers een voldoende bevoorrading met houtzaagsel. De beschikbare hoeveelheid zou bij veralgemening niet eens 10 pct. van de nationale behoefte dekken. Het gebruik

van stro als alternatief kampt met hetzelfde probleem. Het schenkt bovendien niet helemaal voldoening inzake de vermindering van geurhinder.

Ook zijn de kosten voor de bouw van aangepaste stallen aanzienlijk hoger. Om de verdamping van het vluchtbare gedeelte van de mest te kunnen verzekeren ligt de nodige grondoppervlakte 80 pct. hoger dan bij klassieke stallen. Bovendien blijkt de omvorming van de meeste bestaande stallen naar dit systeem onmogelijk aangezien de vereisten betreffende mechanisatie voor aanbrengen, afruimen en verluchting geheel anders zijn. Men schat immers dat de ventilatie vijfmaal hoger moet liggen dan bij toepassing van de gewone procédés.

De Dienst voor landbouwtechniek werkt nauw samen met de varkenshouders die deze proeven uitvoeren. Aan hen die voor dit systeem opteren, wordt een typeplan ter beschikking gesteld. Momenteel lopen er negen proeven met het oog op het verbeteren van de resultaten van dit experiment.

De resultaten van Nederlandse studies die werden uitgevoerd op een twintigtal bedrijven vallen zowel op technisch als op economisch vlak in het nadeel uit van deze methode. Voor meer informatie verwijs ik naar de publikatie van de heer Huysman: *Onderzoek naar een diepstrooiselsysteem op praktijkbedrijven*.

Het experimenteel systeem blijkt op verschillende punten positieve resultaten te geven. Het is echter belangrijk te onderstrepen dat toepassing op grote schaal in de praktijk onmogelijk lijkt en dat nog moet worden aangetoond dat de eerste conclusies bevestigd worden bij de overgang van de experimentele naar de professionele fase. In andere sectoren bleek dat dit niet altijd het geval was.

Mijnheer Cuyvers, mijn departement blijft in elk geval de experimenten van nabij volgen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de interpellant.

De heer Cuyvers (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor zijn antwoord. Hij zegt dat terughoudendheid geboden is omwille van de problematiek van de beschikbaarheid van de grondstoffen en het probleem van de kosten.

Mijnheer de minister, zeker wat het tweede aspect betreft hangt het er voor een stuk van af wat u in rekening brengt. U beweert dat de oppervlakte van de stallen groter moet zijn. Ik wijs erop dat er geen onderkeldering nodig is en dat er bij nieuwe installaties een betere verhouding is tussen opbrengst en kostprijs.

Ik ben verheugd dat uw diensten de typeplannen ter beschikking stellen van de bedrijven die daarvan gebruik willen maken. Het experiment moet in elk geval alle kansen krijgen omdat het een poging is om dierenwelzijn, milieuhinder en economisch verantwoorde landbouw met elkaar te verzoenen. In het kader van een duurzame landbouw moeten wij meer en meer in die richting evolueren.

Mijnheer de minister, ik hoop dat u in de toekomst projecten die dit beogen, zult steunen.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Dames en heren, onze agenda voor vanmorgen is afgewerkt.

Notre ordre du jour de ce matin est ainsi épuisé.

De Senaat vergadert opnieuw vanmiddag om 15 uur.

Le Sénat se réunira cet après-midi à 15 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten om 12 h 35 m.)

(La séance est levée à 12 h 35 m.)

